

Tartu Ülikool

Maailma keelte ja kultuuride instituut

Marian Vihand

ONOMATOPÖA TÕLKIMISEST OSCAR WILDE'I ROMAANI „DORIAN GRAY
PORTREE“ KOLME EESTINDUSE NÄITEL

Magistritöö

Juhendaja: Sirje Kupp-Sazonov, PhD

Tartu

2025

Sisukord

Sissejuhatus	3
1 Teoreetilis-metodoloogiline raamistik.....	5
1.1 Onomatopöa ehk helisõnad	5
1.1.1 Onomatopöa keeleteaduses.....	5
1.1.2 Onomatopöa tõlketeaduses.....	9
1.2 Kordustõlge	11
1.2.1 Redigeeritud tõlge	12
1.3 Korpuse koostamine ja metodoloogia	12
2 „Dorian Gray portree“ kolme eestinduse onomatopöa tõlke analüüs	17
2.1 Inimeste häälte kategooria.....	17
2.2 Loomade häälte kategooria.....	21
2.3 Muude helide kategooria	25
2.4 Lisamine, kontekstipõhisus ning leksikaliseerumise mõjud	29
2.5 Järeldused	36
Kokkuvõte	39
Kasutatud kirjandus	41
Summary.....	45
Lisad	48
Lisa 1 Korpus Oscar Wilde'i romaani „Dorian Gray portree“ ja selle kolme tõlke onomatopoeetilistest üksustest – esimene osa.....	48
Lisa 2 Korpus Oscar Wilde'i romaani „Dorian Gray portree“ ja selle kolme tõlke onomatopoeetilistest üksustest – teine osa. Lisamised.....	68
Lisa 3 Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks.	70
Lisa 4 Lõputöö autori kinnitus	71

Sissejuhatus

Onomatopöa on olnud arutelude ja erimeelsuste teemaks juba mitmeid aastakümneid, seoses katsetega seda üheselt määratleda ja defineerida. Erinevad seisukohad on viinud keeleteaduse valdkonnas mõneti erinevate definitsioonide kasutamiseni (Bredin 1996: 555–557). Üks nüüdisaja kokkuvõtvmataid ja ka lihtsamaid definitsioone on Rohan et al. (2018: 220) uurimistöös välja pakutud kirjeldus, mis määratleb onomatopöad kui sõnu, mis jäljendavad päriselu helisid keeleruumis. Eesti keeles on terminitena kasutusel nii *onomatopöa* kui *helisõnad* (Põlma 1967: 5–8).

Magistritöö eesmärk on analüüsida onomatopöa ehk helisõnade esinemist ning nende tõlkimist Oscar Wilde'i „Dorian Gray portree“ ingliskeelse 1891. aasta versiooni ning selle kolme eestinduse (A. H. Tammsaare 1929 esmatõlge; Henno Rajandi 1972 redigeeritud kordustõlge; Krista Kaer 2021 kordustõlge) näitel. Töö eesmärgi täitmiseks püstitatud uurimisküsimused on järgmised:

- Millised on teose kolme eestinduse tõlkijate strateegiad onomatopöa tõlkimisel?
- Kas ja kui suurt rolli mängib onomatopoeetiliste sõnade leksikaliseeritus nende tõlkimises?
- Kuidas täpselt võib onomatopöa tõlkimine või mitte tõlkimine mõjutada lähtetekstis kujutatu edasi andmist sihttekstis?

Analüüsitava teose valik põhines kolme eestinduse olemasolul – töö eesmärgi täitmiseks oli vaja vähemalt kahte tõlget ühest ingliskeelsest teosest – ning sellel, et teoses esines analüüsi sisukaks läbiviimiseks piisaval hulgal onomatopoeetilisi sõnu. Otsus valida just ilukirjandusteos, mitte onomatopöaga sagedamini seostatud žanrid nagu koomiksid või graafilised romaanid, tulenes eesmärgist rõhutada, et onomatopöa kui nähtus ei piirdu vaid kõnekeele, suulise keele, koomiksite ja lastekirjanduse ja -keelega, nagu tõi oma korpusepõhises analüüsis välja ka Casas-Tost (2014). Onomatopöa ei piirdu üksnes helide imiteerimisega, vaid omab ka märkimisväärset ekspressiivset ja allegoorilist potentsiaali. Nii võimaldavad onomatopoeetilised sõnad luua kujutluspilte ja kutsuda esile emotsioone, ning täidavad ka poeetilist funktsiooni. Sellel põhjusel on onomatopoeetilised väljendid kasutusel laialdaselt erinevates kontekstides ja tekstiliikides, eeskätt ilukirjanduses, kuid olles valdkonnana akadeemilistes uuringutes marginaliseeritud, on sellel

teemal uurimusi vähe. Tõlketeaduse perspektiivist põhjustab väheste uurimuste olemasolu ning onomatopöa keele- ja kultuurispetsiifilisus tõsiseid raskusi just tõlkijatele, kellel puuduvad onomatopöa tõlkimiseks vajalikud vahendid. (Casas-Tost 2014: 39, 40–42; Newmark 1988: 42; Hermans 2007: 128, 201)

Magistritöö koosneb kahest osast, esimeses, teoreetilises osas antakse ülevaade onomatopöa olemusest, nii keeleteaduse kui ka tõlketeaduse kontekstis. Muuhulgas käsitletakse ka kordustõlke teooriat. Teises, empiirilises osas tutvustatakse esimeses alapeatükis kasutatud meetodeid ja töökäiku, teises alapeatükis esitletakse analüüsitulemused kategooriate kaupa ning viimases alapeatükis järgneb tulemuste kokkuvõte ning järeldused.

Onomatopöad on keele- ja tõlketeaduses siiani vähe uuritud, eriti Eestis, nagu täheldasin ka oma varasema uuringu käigus (Vihand 2023), mistõttu leidub väga vähe teoreetilisi käsitlusi, eriti selliseid, mis uuriksid seda keeleteaduslikku nähtust just tõlke seisukohast. Seetõttu on magistritöö panus selle tõlkeprobleemi uurimisse kasulik mitte ainult Eesti, vaid ka kogu maailma mastaabis, panustades helisõnade tõlkevõimekusse ning onomatopöa uuringutesse valdkonnaüleselt.

1 Teoreetilis-metodoloogiline raamistik

1.1 Onomatopöa ehk helisõnad

Onomatopöa (ka onomatopoesia, ingl k *onomatopoeia*) tuleneb kreekakeelsetest sõnadest *onomos* ja *poein*, mis tähendavad vastavalt „sõna“ ning „looma“ (Douglas 2019). Onomatopöa definitsioone on mitmeid, kuid põhiidee jääb läbivalt samaks – nimelt kujutavad onomatopoeetilised sõnad pärismaailma helisid inimkeeles (Rohan et al. 2018: 220).

1.1.1 Onomatopöa keeleteaduses

Näiteks defineerib Bredin (1996: 555–567) onomatopöad kui sellise sõna moodustamist, mis imiteerib ja meenutab päriselulist heli, kasutades selleks vastava keele olemasolevat helisüsteemi. Sarnast ideed annab edasi näiteks ka Guberni (1972: 151) definitsioon, mille kohaselt võib onomatopoeetilisi üksusi defineerida kui foneetilisi kirjalikke kujutisi helidest, häältest või foneemidest, mis viitavad akustiliselt reaalsele helidele.

Bredin (1996: 555) leiab, et definitsioonides leidub muster, ning et definitsiooni n-ö esimese poolega nõustutakse pea valdkonnaülel. Nimelt nõustuvad paljud valdkonna spetsialistid, et onomatopöa on nimeks keelenähtusele, mis tähistab seost sõna heli ja „millegi muu“ vahel. Täpsemalt arutleb Bredin, et erimeelsused selles valdkonnas keerlevad konkreetsete määratluste ümber, mis käsitlevad selle seose olemust ning definitsiooni n-ö teist poolt ehk milline konkreetne termin sobiks suhte teise komponendi, „millegi muu“, kohta. Viimane on erinevates definitsioonides muutuv ning aluseks aruteludele, näiteks esineb definitsioone, kus selleks teiseks teguriks ehk „millekski muuks“, mille vahelist seost sõna helidega onomatopöa esindab, on „helid“, „täendus“, „referent“ või hoopis „see, mida tähistatakse“. Nagu mainitud, esineb ka erinevaid arvamusi selle seose kui suhte olemusest, täpsemalt suhte sõna heli ja selle „millegi muu“ vahel. St milline on onomatopöa suhe tegeliku elu helidega, näiteks kas onomatopöa „imiteerib“, „peegeldab“, „meenutab“, „väljendab“ või „vastab“ tegeliku elu helidele. Need erimeelsused ja nendest tulenev keeleteaduslik diskussioon on tinginud mitmete erinevate

läheneviiside kasutamise onomatopöa uurimisel, ning onomatopöa mõistet on üksikute juhtumiuuringute jaoks vastavalt uurimuse eesmärkidele ka mõningal määral ümber defineeritud (Bredin 1996: 555–557). Kui juba onomatopöa kui nähtuse enda üksmeelse defineerimise osas esineb erimeelsusi ja ulatuslikke diskussioone, on raskemgi veel onomatopoeetilisi sõnu lõpuni kategoriseerida või määratleda, millal on teatud sõnad onomatopoeetilised ja millal mitte (Bredin 1996: 555–569), mille puhul võib mõjuteguriks olla ka leksikaliseeritus.

Eesti keeles on onomatopöa rööpterminina kasutusel ka „helisõnad“, tulenevalt onomatopoeetiliste sõnade helijäljenduslikkusest. Sellega seonduvalt arutab Põlma (1967: 5–8), kas onomatopöad kirjeldava termini „helijäljenduslik“ asemel võiks olla täpsem ja selgem kasutada fraasi „heli edasiandvad“, põhjendades seda sellega, et onomatopöa pole kõigest kuuldud helide imitatsioon, vaid onomatopoeetilised sõnad toimivad keelesüsteemi raames ning kujutavad häält või häälotsust olemasolevate keeleliste vahendite abil. Sellegipoolest leidub onomatopöas ebareeglipärasusi ja keelenormidest kõrvale kaldumisi, seda tulenevalt mitmetest teguritest. (*ibid.*) Teoreetiliselt võivad inimesed proovida imiteerida ükskõik milliseid helisid, kuid näiteks võib heli ja selle jäljenduse sarnasust mõjutada esiteks juba keeles esinevate foneemide arv. Väga suureks mõjuteguriks helide jäljendamisel ja edasi andmisel on ka inimeste kõneorganite anatoomia ning füsioloogiast tulenevad piirangud. (Gregová & Hrytsu 2023: 4) Heli ja seda edasiandev sõna, ehk onomatopöa, ei ole enamasti adekvaatsed – heli või häälotsus deformeerub keeles sõnalisse vormi üle kandmise käigus, kuna – lisaks tõsiasi järele, et inimesed ei saa paljusid helisid oma kõneorganites täpselt reprodutseerida – antakse looduses esinevat heli keeles edasi vastavalt selle keele reeglitele (Põlma 1967: 5–8).

Tuleb täpsustada, et ka juhul, mil inimene on suuteline õppima oma kõneorganeid treenides väga ligilähedaselt helisid jäljendama – näiteks linnulaulu või erinevate loomade häälotsusi – pole enam tegemist onomatopöaga, vaid matkimisega, kuna kaob oluline faktor tavapärasel onomatopöa kujunemise protsessis, milleks on, nagu eelpool mainitud, heli sõnalisse vormi kandmine ja seejärel selle sõna toimimine antud keelesüsteemi raames. (Bredin 1996: 559; Põlma 1967: 7–8) Siinkohal saab välja tuua ka onomatopoeetiliste sõnade leksikaliseerumise ehk grammatiseerumise nähtuse.

Leksikaliseerumine on järkjärguline nähtus, mis hõlmab semantilisi ja fonoloogilisi muutusi sõnas ning mille tulemusel võivad keerulised leksikaalsed elemendid muutuda kindla sisuga formaalseteks üksusteks. See tähendab, et nende sõnade või üksuste kasutamise sagedusest tulenevalt kaotavad nad selle protsessi käigus oma süntagmaatilise olemuse. (Lipka 2002: 113) Kokkuvõtvalt saab protsessi kirjeldada kui leksikaalsete üksuste, sõnavormide või grammatiliste konstruktsioonide muutumist grammatilisteks või grammatilisemateks sõnavaraüksusteks (Võõrsõnade leksikon [VSL] 2012). Näiteks, keskendudes onomatopöa leksikaliseerumisele ehk grammatiseerumisele, ja seda just tõlke seisukohast, saab tuua ühe lihtsustatud näite – inglise keeles on sõna *whisper* väga leksikaliseerunud ehk tavapärase tegusõnana ja üldjuhul levinud kasutuses keeleruumis, eesti keeles oleks sama taseme leksikaliseeritusele vastav tõlge „sosistama“, kuid näiteks vähem leksikaliseerunud tõlkevaste sama heli kujutava onomatopoeetilise sõnana oleks „soss-soss“.

Spetsiifiliselt onomatopoeetiliste sõnade leksikaliseerumise protsessile keskendudes on Hisao Kakehi (1983: 913–914) loonud neli kategooriat ehk leksikaliseerituse taset (*Degrees of Lexicalisation*), mille vahel esineb kindel hierarhia, alustades vähim leksikaliseerunud helijäljendustest, ehk 1. tasemest. Selle taseme onomatopöa on lähim eelnevalt mainitud puhtale matkimisele. Tegemist on ühekordseks või ajutiseks kasutuseks mõeldud sõnade loomisega, sageli näiteks kirjandusteostes või keeleteaduse kontekstis, inglise keeles kirjeldab seda nähtust termin *nonce-words*. (Bauer 1983: 45; Kakehi 1983: 913) Üks näide sellisest onomatopoeetilisest sõnast on hüüatus Lewis Carroll'i teosest „Alice imedemaal“, mis oli loodud väga spetsiifiliselt ühes hetkest kindla heli otseseks jäljenduseks – „hjkrrh“ (Kadooka 2005: 9) või näiteks koomiksides leiduvad näited „grr“, „twee“ või „brakk“ (Veldi 1994: 76).

Järgmise, 2. taseme moodustavad onomatopoeetilised sõnad, millel ei ole grammatilisi käändeid ja mida saab nimetada ka hüüdsõnadeks. Lisaks eristab neid sõnu esimese taseme sõnadest laialdasem kasutus, kuid see on pigem subjektiivne kriteerium. Teise taseme sõnade näited võivad olla inglise keeles „cuckoo“ või „cock-a-doodle-doo“ (Kakehi 1983: 913–918). Kakehi süsteemi 3. taseme onomatopöa on osaliselt leksikaliseerunud, ning tegemist on üsnagi kontekstipõhise kategooriaga, näiteks oleks ingliskeelne sõna „bang“ 3. taseme onomatopöa sellise lause kontekstis: „The door went bang!“ Seevastu oleks sama sõna sellises kontekstis, kus ta esineb nähtavalt grammatiseerununa, näiteks „He banged the door,“ aga juba järgmise taseme

onomatopöa. (Kakehi 1983: 913–918; Veldi 1994: 76–77) Eesti keeles on mõned 3. taseme helisõnu kaasavad laused näiteks „Lõi ukse põmm kinni,“ ja „Praks! purunes jää.“ (Raadik 2006: 52) Leksikaliseerunumana oleksid need helisõnad vastavalt „põmmutama“ ja „praksuma“ (EKSS 2009) ning kuuluksid seeläbi järgmise taseme helisõnade hulka. Järgmine ja viimane, 4. tase hõlmab endas täielikult leksikaliseerunud onomatopoeetilisi sõnu, mis toimivad seetõttu nagu tavapärased nimisõnad ja tegusõnad keeles. (Kakehi 1983: 913–918; Veldi 1994: 76–77) Näiteks on sõna „gasping“ täielikult leksikaliseerunud onomatopöa inglise keeles, ning see esines ka magistritöö uurimisobjektiks olnud teoses (korpus, 17–19). Tasemed koos peamiste tunnuste ja näidetega on selgemaks ülevaateks esitatud Tabelis 1.

Tabel 1

Helisõnade leksikaliseerituse tasemed

Tase	Peamised tunnused	Näide
1.	vähim leksikaliseerunud; lähim puhtale matkimisele; mõeldud ühekordseks või ajutiseks kasutuseks	<i>hjckrrh</i> (Kadooka 2005: 9) [ingl k] <i>karrpljäuuh</i> [eesti k] <i>lllll</i> (Veldi 1987: 193) [eesti k]
2.	ei ole grammatilisi käändeid; saab nimetada ka hüüdsõnadeks; enamasti keeles kinnistunud; esimese taseme sõnadest laialdasem kasutus	<i>cock-a-doodle-doo</i> (Kakehi 1983: 913–918) [ingl k] <i>kukeleegu!</i> (Veldi 1994: 77) [eesti k] <i>tilulii</i> (Langemets 2009: 52) [eesti k]
3.	osaliselt leksikaliseerunud; tegemist üsnagi kontekstipõhise kategooriaga	<i>praks</i> „Praks! purunes jää.“ (Raadik 2006: 52) [eesti k] <i>bang</i> „The door went bang!“ (Veldi 1994: 77) [ingl k]
4.	täielikult leksikaliseerunud; toimivad nagu nimisõnad ja tegusõnad keeles	<i>praksuma</i> [eesti k] <i>bang</i> „He banged the door.“ (Veldi 1994: 77) [ingl k]

Nagu eelpool mainitud, on Pölma (1967: 7–11) toonud välja onomatopöa omaduse leksikaliseerumisega jäljendatavast päriselu helist kaugeneda, n-ö tuhmuda. See tähendab, et ilmuvad uued tähendused, mis aegamööda sõna algsest, heli lähedasemalt väljendavast tähendusest või kujust kaugenedes heli kujundi välja tõrjuvad. Selle protsessi tagajärjel võib olla sõna kui onomatopöa eristamine keerulisem, sõltudes tõlkimise puhul ka keelepaarist. See ilmnes ka selle

magistritöö korpuse koostamisel, kus algselt said korpusesse lisatud helisõnad, mille puhul selgus hilisema analüüsi käigus, et neid onomatopöa uuringute valdkonnas üldiselt siiski helisõnadeks ei loeta, või kus osutusid hilisema uuringu käigus helisõnadeks sõnad, mida algselt korpusesse ei kaasatud. Nii jäi algselt 211 onomatopöa leidudest peale sõnastike ja varasemate uuringutega kõrvutamist korpusesse alles 195 erinevat originaalteose helisõna. Näiteks jäi algselt korpusesse lisatud ingliskeelne sõna *chatter* lõpuks välja, kuna kasutatud kontekstides (nt „...the chatter of the crowd...“) on sõna nii inglise keeles kui ka eesti keelde *lobisemiseks* tõlgituna päriselu heli jäljendamisest niivõrd kaugel, et on pigem deskriptiivses kui onomatopoeetilises kasutuses. (Põlma 1967: 7–11, 25–26) Ka Martin Flyxe (2002: 55–57) tõi oma uurimuses välja, et nii tema ise kui ka mitmed teised valdkonnaspetsialistid on täheldanud inglise keeles helisõnade märgatavamalt leksikaliseeritust. Selline helisõnade keeles niivõrd harilikuks muutumine mõjutabki enim just neljanda taseme onomatopöa tuvastamist helisõnadena, kuna need on muutunud niivõrd loomulikuks osaks keelest just tänu oma täielikule leksikaliseeritusele. Kokkuvõttes on selline tasemesüsteem oluline ja kasulik näiteks kahe erineva keele onomatopoeetiliste üksuste võrdlemisel ja tõlkimise protsessi jooksul tehtud otsuste ja kasutatud meetodite analüüsimisel, mis on ka selle magistritöö üks eesmärk.

1.1.2 Onomatopöa tõlketeaduses

Onomatopöa uuringud on tihtipeale keskendunud onomatopöa üldisele olemusele ja laialdasemalt on uuritud näiteks onomatopöa integreeritust keelestruktuuridesse, seda nii foneetilisest, morfoloogilisest kui ka morfosüntaktilisest vaatenurgast, ning eriti suureks huviobjektiks on olnud onomatopöa seotus tähendusega (Akita & Dingemane 2019: 1, 3–6). Väga vähe on aga keskendunud onomatopöa uurimisele just tõlketeaduses. Sellest räägivad oma uurimustes näiteks ka Sasamoto (2021: 2–4, 32) ja Casas-Tost (2014: 39), tuues välja tõsiasi, et onomatopöa kujutab endast oma eripärasustega tõlkimisel väljakutset. Sellegipoolest leidub onomatopöa tõlkimise teemal väga vähe uurimusi ja märkimisväärselt suur osa neist keskendub jaapani keele onomatopöa tõlkimisele, nagu näiteks Flyxe (2002), Rohan et al (2018), Rohan et al (2021), Sasamoto ja Jackson (2016), Sasamoto (2021).

Jaapani keeles on onomatopöa oluliselt laiemas kasutuses, imiteerides mitte ainult heli, vaid heli kontekstis ka näiteks tekstuure, teguviise ja isegi tundeid. Seda esineb veel teisteski Aasia ja Aafrika keeltes, näiteks läbi heli liikumisviisi kirjeldav *plisti plasta* baski keeles ja tekstuuri kirjeldav *tsaklii* eve keeles (Akita & Dingemanse 2019: 1). Kõige prominentsem on aga onomatopöa valdkonnas just jaapani keel, mille onomatopöa kohta leidub seetõttu rohkelt uurimismaterjali nii keelesiseselt, kui ka tõlketeaduse vaatenurgast – oma tähelepanuväärse erisuse tõttu teistest keeltest peetakse sealse keeleruumi onomatopöad üheks kõige keerulisemaks väljakutseks teistesse keeltesse tõlkimisel. (Inose 2008: 97; Casas-Tost 2014: 39–43; Flyxe 2002: 54; Rohan et al 2021: 60)

Lisaks jaapani keele eripärasusele onomatopöa valdkonnas esineb helisõnades tänu nende keele- ja kultuurispetsiifilisusele eri keelte vahel oluliselt erinevusi, ning kuna mõnes keeles on onomatopoeetiliste sõnade hulk ja mitmekesisus laialdasem kui teistes keeltes, on tõlkimisel üsnagi levinud probleemiks lähtekeele onomatopoeetilisele sõnale sihtkeeles üldtunnustatud vaste puudumine (Veldi 1994: 78; Yaqubi & Amini 2018: 209; Hermans 2007: 128). Nii seisavad tõlkijad silmitsi mitmete strateegiliste valikutega, näiteks loetlevad Azari ja Sharififar (2017: 1, 6) oma töös lisaks esimesele, lähtekeele helisõna ka sihtkeeles onomatopöaks tõlkimisele, neli strateegiat sellele tõlkeprobleemile lähenemiseks. Nendeks on:

- 1) tõlkimine mitte-onomatopoeetilise sõnaga;
- 2) parafraseerimine;
- 3) onomatopöa tõlkimata jätmine;
- 4) teise keele helisõna kasutamine laensõnana, kas lisatud selgitusega või ilma.

Strateegiate valik võib sõltuda teksti funktsioonist lähte- või sihtkeeles, autori ja tõlkija stiilist, keele- ja kultuuriruumidest ja keeltevahelistest erinevustest ning muidugi onomatopöa enda tüübist, nagu kirjeldasid oma uuringus Yaqubi ja Amini (2018: 209–211). Nad kasutasid oma töös sarnast, kuid mõningaste nüansside erinevustega kategoriseerimissüsteemi: laenamine; diskursiivne loome; väljakujunenud või üldtunnustatud tõlkevaste kasutamine; üldistamine; kirjeldavalt tõlkimine; väljakujunenud vaste kasutamisele lisaks ka kirjeldava tõlke lisamine; reduktsioon; diskursiivne loome lisaks väljakujunenud vaste kasutamisele; null-tõlge; valetõlge.

Kahe eelnimetatud kategoriseerimissüsteemide põhjal loodi siinse magistritöö analüüsi tarbeks eraldi tõlkestrateegiate klassifikatsioon (vt lk 14–15).

Uurides ja analüüsidest onomatopöad eestikeelsete tõlgete näitel on selle magistritöö eesmärk panustada helisõnade tõlkevõimekusse ning onomatopöa uuringutesse valdkonnaülevalt.

1.2 Kordustõlge

Siinse magistritöö analüüs põhineb ühe lähteteksti kolme erineva tõlke ehk esma- ja kordustõlgete võrdlemisel. Esmalt on oluline täpsustada, et oskussõna *kordustõlge* on siinses magistritöös kasutatav vastena ingliskeelsele terminile *retranslation*. Eesti keeles leidub mainitud terminile teisigi vasteid, näiteks toob Merioja (2022: 35–37) oma magistritöös välja eestikeelsetes allikates leiduvaid erinevaid tõlkeid: *ümbertõlge* osutamaks juba samasse keelde tõlgitud tekstide uutele tõlkeversioonidele (Torop 2020: 16), Merioja enda lõplik tõlkevaste valik *uustõlge* ning *kordustõlge* kui „esitrukina ilmunud teose iga uus samakeelne (ka täiendatud v. ümbertõetatud) väljaanne“ (Eesti keele seletav sõnaraamat [EKSS] 2009 *sub* kordustruk). Siinses töös jäädakse termini *kordustõlge* juurde selle levinud kasutuse tõttu siinse töö jaoks relevantsetes eestikeelsetes allikates ja uuringutes.

Kordustõlke puhul on tegemist ühest lähtetekstist korduva või korduvate tõlgetega samasse sihtkeelde. Kordustõlke definitsiooni järgi on kordustõlke puhul tegemist kahe või enama iseseisva tekstiga, mis on üksteisega seotud ainult läbi ühe ja sama lähteteksti (Koskinen 2010: 294; 25) Prantsuse teadlase Bermani (1990: 1) kordustõlke hüpoteesi järgi kipuvad esmatõlked olema rohkem sihtkultuurile orienteeruvad, eesmärgiga tutvustada uut teksti teisest kultuurist ja keelest sihtkeele lugejaskonnale, olles seega kodustavamad. Esmatõlkele järgnevad kordustõlked on aga lähtetekstile lähedasemad, keskendudes originaali täpsele edasiandmisele ja säilitades nii distantsi lähte- ja sihtkultuuri vahel. Kõigele sellele tuginedes peetakse kordustõlkeid täpsemateks ja õnnestunumateks tõlgeteks. (Dastjerdi & Mohammadi 2013: 174)

Siinses magistritöös käsitletakse küll kordustõlkeid, kuid kordustõlke hüpoteesi kontrollimine pole selle töö eesmärk.

1.2.1 Redigeeritud tõlge

Käesolevas magistritöös uuritava teose kolme eestinduse seas on lisaks esmatõlkele (Tammsaare 1989) ja kordustõlkele (Kaer 2021) ka Tammsaare eestinduse redigeeritud variant (Rajandi 1972). See tähendab, et Rajandi ei tõlkinud teksti otse lähteteksti põhjal, vaid redigeeris Tammsaare tõlget, tehes seda lähteteksti n-ö silmas pidades ja Tammsaare tõlget ringi tõlkides¹ (Paloposki & Koskinen 2010).

Vanderschelden (2000: 1–2) selgitab redigeeritud tõlke olemust kui olemasolevas sihttekstis muudatuste tegemist, säilitades siiski suurema osa algsest tõlkest ning sealhulgas ka selle struktuurist ja toonist. Tema sõnul võidakse otsustada olemasolevate tõlgete redigeerimise kasuks juhul, kui need tõlked sisaldavad piiratud koguses probleeme või murekohti, kuid redigeerimine võib varieeruda lihtsast keeleteoimetest ulatusliku ümberkirjutamiseni. (*ibid.*) See teeb redigeeritud tõlke ja täieliku kordustõlke eristamise keeruliseks. Näiteks kui palju muudatusi võib redigeeritud versioonis olla, et tõlge säiliks siiski sama, st eelmise tõlkija nime all, ning kust jookseb see piir uue tõlkega. (Paloposki & Koskinen 2010: 44) Küll aga on siinse teose puhul Rajandi tõlge ametlikult määratletud kui redigeeritud kordustõlge.

1.3 Korpuse koostamine ja metodoloogia

Analüüsi tarbeks tuvastati esmalt kõik onomatopoeetiliste sõnade esinemised „Dorian Gray portree“ originaalteoses ja võrreldi neid leide kõigi kolme eestindusega. Seejärel vaadati ükshaaval

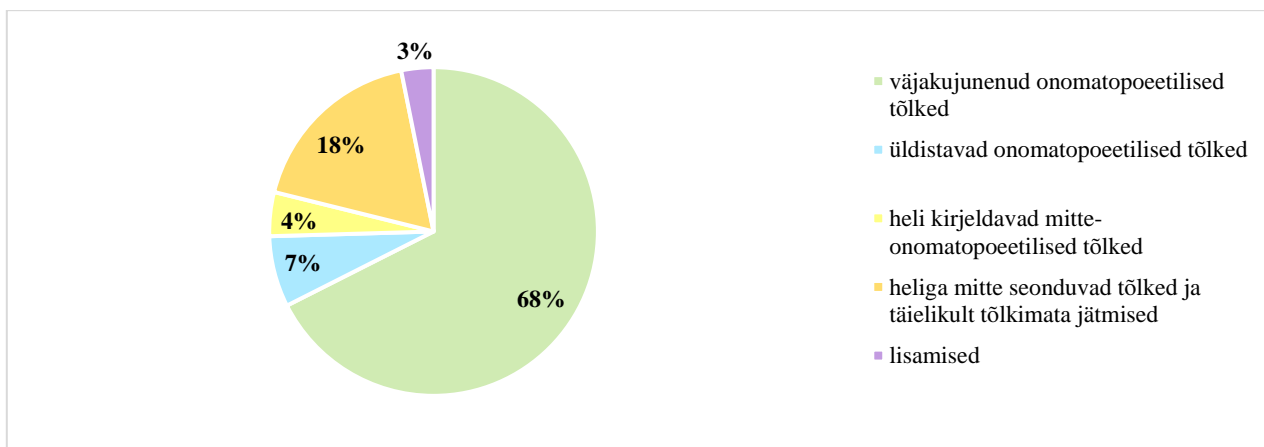
¹ Varasemalt mainitud termini *ümbertõlge* puhul toob Merioja (2022: 37) oma uurimuses välja, et loobus selle termini kasutusest, kuna eesliide *ümber-* viitab justkui esmatõlke sobimatusele ning et termin jätab mulje, justkui loodaks uus tõlge eelneva tõlke põhjal seda korrigeerides ja „ümber tõlkides (täheanduses: ringi tõlkides)“. Eesliite *ümber-* võimaliku esmatõlke ebapädevusele viitava tähenduse tõttu loobuti ka siinse magistritöös redigeerimisele viitamisel termini *ümbertõlge* kasutamisest. Küll aga on siinse töös, kus Rajandi kordustõlge põhineb varasemal Tammsaare tõlkel, *ringi tõlkimise* kui eelnevale tõlkele põhinemise ja selle korrigeerimisele viitava termini kasutus just sobilik, mistõttu võeti kasutusele just termin *ringi tõlkimine*.

läbi kõik tõlked, et tuvastada kõik helisõnad, mida originaaltekstis ei ole, ning võrreldi neid originaalteosega, analüüsimeks helisõnade kasutuse võimalikke põhjuseid. Kõige eelneva puhul oli üheks eraldi etapiks veel sõnade onomatopoeetilise staatuse kinnitamine nii inglise kui ka eesti keeles ning seejärel analüüsiti igähte neist ning võrreldi, kuidas originaalis esinevad helisõnad on eestikeelsetes tõlgetes edasi antud. Magistritöös rakendatakse seeläbi kvalitatiivset analüüsimeetodit.

Korpus koosneb kahest osast, esimene osa moodustub lähtetekstis esinenud helisõnadest ja kõigi kolme eestinduse lahendustest nende helisõnade tõlkimisel ning korpuse teine osa koosneb lausetest, mille puhul on vähemalt ühes eestinduses helisõna lisatud sinna, kus originaalis seda vastavas lauses ei esinenud. Korpuse esimeses osas on välja toodud 194 helisõna esinemist originaalteoses ning kõigis kolmes eestinduses nendele lähteteksti helisõnadele vastavad üksused, mida on seega kokku 582 – 406 väljakujunenud või üldkasutatava onomatopöa tõlget, 42 üldistavat onomatopoeetilist tõlget, 26 heli kirjeldavat vastet ja 108 välja jätmist, mis võib tähendada kas helisõna täielikult tõlkimata jätmist või selle asemel heliga mitte seonduva tõlke kasutamist. Esimese osa kogumaht on niisiis koos originaalteose helisõnade üksustega 780 sisendit. Korpuse teises osas on välja toodud 13 lauset ja iga lause tõlked kõigis kolmes eestinduses, kokku seega 39 tõlgitud lauset, neist 19-s esinesid lisatud helisõnad. Kokku oli korpuse teises osas seega koos originaalteose lausetega 52 sisendit ning terve korpuse kogumaht on seeläbi 832 sisendit (vt Joonis 1). Terve korpus on esitatud magistritöö lõpus lisana (vt Lisa 1, Lisa 2).

Joonis 1

Eestindustes kasutatud tõlkestrateegiad originaalteksti onomatopöa tõlkimisel

Kvalitatiivseks analüüsiks valiti eelkõige erinevaid tõlkestrateegiaid ja onomatopöa tõlkimise erinevaid võimalikke mõjusid illustreerivaid näiteid ning onomatopöa kui nähtuse paremaks mõistmiseks nii tüüpilisi – st ingliskeelsele helisõnale eesti keeles kindlate väljakujunenud vastete ja/või sobilike sünonüümide kasutusi illustreerivaid näiteid – kui ka erandlikke näiteid. Viimase alla kuuluvad sellised näited, mille puhul on näha onomatopöa valdkonna eripärasid ja neist tulenevaid raskusi, näiteks juhtumid, mis illustreerivad ühe onomatopöa erinevat leksikaliseerituse või onomatopoeetilise staatust kummaski keeles.

Analüüsitava materjali esitamiseks võetakse aluseks Kambuziya & Zeinolabedin (2014) uuringus välja töötatud klassifikatsioonisüsteem ning jaotatakse onomatopoeetilised sõnad nende funktsioonide järgi järgnevalt:

- inimeste hääled,
- loomade hääled,
- muud helid.

Oma töös kasutasid Kambuziya ja Zeinolabedin ka looduse helide kategooriat, kuid kuna siinses töös uuritud teoses esines vaid kaks looduse või keskkonna heli imiteerivat sõna (korpus, 120, 166), arvati see üksikjuhtum muude helide kategooriasse. Jaotust kasutati analüüsi struktureerimisel onomatopöa üksikjuhtumite järgi. Üks sõna võib samal kujul olla kasutuses kahes või enamas kategoorias, seetõttu näiteks *hissing* liigitati nii inimeste häälte kategooriasse – „I heard them **hissing**, and I smiled.“ (Wilde 1891: 90) – kui ka muude helide kategoorias – „There was a rattle of cups and saucers and the **hissing** of a fluted Georgian urn.“ (*ibid.*: 36).

Tõlkevastete analüüsimisel võetakse aluseks Azari & Sharififari 2017. aasta ning Yaqubi & Amini 2018. aasta uurimustes esitatud tõlkestrateegiate klassifikatsioonid ning neid kombineeriti ja kohandati käesoleva magistritöö eesmärkide tarbeks. Tõlkestrateegiad jagunevad järgmiselt:

- **Väljakujunenud vaste kasutamine**, mis tähendab, et tegemist on üldjuhul levinud kasutuses oleva helisõnaga, mis on nii lähte- kui ka sihtkeeles onomatopoeetiline.
- **Üldistamine**, mis tähendab, et tõlkes kasutati originaalse onomatopöa spetsiifilise helijäljenduse vastena üldisemat või neutraalsemat helisõna.

- **Kirjeldav tõlge**, mis tähendab, et lähtetekstis onomatopoeetilise sõna tõlkimisel anti onomatopoeetilise vaste kasutamise asemel algse helisõna heli edasi läbi kirjeldamise või muud, mitte-onomatopoeetilist sõna, kasutades.
- **Välja jätmine**, mis tähendab, et originaaltekstis esinenud onomatopoeetilisele sõnale ei olnud ühtegi helile viitavat vastet, ka mitte kirjeldavat tõlget – see on kas täielikult tõlkimata jäetud või asendatud mitte-onomatopoeetilise sõna või fraasiga.
- **Lisamine**, mis tähendab, et tõlkes lisati onomatopöa lausesse, kus seda lähtetekstis ei esine.

Helisõnade tõlgete puhul ülaltoodud tõlkestrateegia kategooriate tuvastamine hõlmas originaalsete ingliskeelse lähteteksti helisõnade võrdlemist eestikeelsete tõlkevastetega, pidades silmas teose konteksti, seda eriti näiteks dialoogi olemuse täpsustamiseks kasutatud onomatopoeetiliste sõnade puhul, kus helisõnad aitasid edasi anda kõneleja emotsioone.

Oma töös koondab Flyxe (2002) võimalikke põhjuseid onomatopöa tõlkimata jätmiseks kas välja jätmise või kirjeldava tõlke teel, tuues sealhulgas välja Hayase (1978) esitatud võimalikke põhjuseid, näiteks võib onomatopöa lisamine tõlkesse muuta lause liiga pikaks või töötada vastu originaalilähedase lausestruktuuri säilitamisele. Lisaks võib mõjuteguriks olla kas autori või tõlkija stiil, onomatopöa märkamata jäämine või ka raskused vaste leidmisega.

Magistritöö empiirilises osas analüüsitakse erinevate näidete puhul ka onomatopoeetiliste üksuste funktsiooni, mille all peetakse silmas sõna enda tähenduse, jäljendatava päriselulise heli ning teoses sõna ümbritseva konteksti mõju helisõnale – selle kasutamise eesmärgile ja selle toimele lugeja arusaamale teoses toimuvast. Onomatopöa funktsiooni teemal on arutlenud näiteks Casas-Tost (2014: 39, 40–42), Newmark (1988: 42) ja Hermans (2007: 128, 201), kes väitsid, et onomatopöa nähtus ei piirdu üksnes päriselu helide imiteerimisega, vaid täidab ka poeetilist funktsiooni, võimaldab tänu märkimisväärsele ekspressiivsele ja allegoorilisele potentsiaalile luua kujutluspilte ja kutsuda esile emotsioone ning palju muud.

Vastete analüüsimise puhul on lisaks oluline märkida analüüsitava teose tõlgete ilmumisaastaid, st esimese, Tammsaare tõlke ning viimase, Kaera tõlke vahel on juba märkimisväärne ajaline vahe – 92 aastat. See tähendab, et erinevused tõlgetes võivad lisaks iga tõlkija tõlkestrateegiatele olla mõjutatud ka sellest, millised sõnad ja millises tähenduses tõlke

ilmumise ajal kasutuses olid. Aja tegurist tingitud võimalike mõjude väljaselgitamine nõuab eraldi uurimist, mis ei kuulu selle magistritöö eesmärkide hulka.

Onomatopoeetiliste üksuste võrdlemisel ja tõlkimise protsessi jooksul tehtud otsuste ja kasutatud tõlkestrateegiate analüüsimisel võeti kasutusele ka Kakehi (1983) neli leksikaliseerituse taset (*Degrees of Lexicalisation*):

- **1. tase**, kõige vähem leksikaliseerunud onomatopoeetilised sõnad;
- **2. tase**, grammatiliste kääneta helisõnad, mida saab nimetada ka hüüdsõnadeks;
- **3. tase**, osaliselt leksikaliseerunud onomatopöa;
- **4. tase**, täielikult leksikaliseerunud helisõnad.

Siinses analüüsimaterjalis ei esinenud ühtegi esimese taseme helisõna.

Näitelauseid on nummerdatud, nt esimese näite ingliskeelne lause on (1), sama lause Tammsaare 1972. aasta tõlge (1a), Rajandi 1972. aasta redigeeritud tõlge (1b) ning Kaera 2021. aasta tõlge (1c). Leheküljenumbriid on esitatud näitelause lõpus. Näite raames analüüsivad helisõnad on lausetes rasvases kirjas ning analüüsi seisukohast olulised muud keelendid – näiteks omadussõnad või määrsõnad, mis iseloomustavad uuritavat helisõna – alla joonitud. Kui originaalis esinenud helisõna on eestindus(t)es tõlgitud kirjeldavalt, on tõlke lauses helisõna asemel see kirjeldav fraas või sõna märgitud lisaks ka kaldkirjas. Välja jätmise puhul esineb ka olukordi, mil ei ole helisõna lihtsalt kasutamata jäetud, vaid on selle asemel kasutatud mõnda muud mitte-onomatopoeetilist sõna või fraasi, kuid kuna see ei ole helisõna kirjeldav või helile viitav, on tegemist välja jätmise tõlkestrateegiaga – nii on näiteks kõik juhtumid, kus tõlkijad on ingliskeelsete helisõnade *mutter* ja *murmur* asemel kasutanud oma tõlkes kas *lausumist* või *ütlemist* samuti välja jätmised, kuna tõlge ei viita algsele helikirjeldusele. Sellistel juhtudel on ka välja jätmist illustreerivates näidetes helisõna asemel kasutatud sõnad või fraasid märgitud lisaks kaldkirjas.

2 „Dorian Gray portree“ kolme eestinduse onomatopöa tõlke analüüs

2.1 Inimeste häälte kategooria

Inimeste häälte kategoorias esines 19 erinevat onomatopoeetilist sõna kokku 138-s erinevas lauses. Kokku oli nende lausete tõlkeid kolmes eestinduse seega 414, neist 314-s lauses olid originaali helisõnad tõlgitud ka eesti keeles onomatopöaks – neist 293 puhul kasutati väljakujunenud vastet ning 21 puhul üldistamist –, helisõna asemel kasutati kirjeldavat tõlget 10 korda ning mitte-onomatopoeetilisi tõlkeid või tõlkimata jätmist esines 90 korda (vt Tabel 2).

Tabel 2

Inimeste häälte kategoorias rakendatud tõlkestrateegiate jaotus

väljakujunenud vaste	293	kirjeldav tõlge	10
üldistamine	21	välja jätmine	90

Arvesse ei läinud inimeste tekitatud helid, mis nõudsid heli tekitamiseks inimese kehast eraldiseisvaid objekte, näiteks läks arvesse nipsutamine (korpus, 158), kus hääle tekitamiseks pole vaja muud kui inimese keha, kuid mitte koputamine (korpus, 36–45), kus on vaja ka eset, mille vastu koputada, mistõttu liigitub viimane hoopis muude helide kategooriasse.

Dialoogi puhul annab inimese tooni kirjeldav onomatopöa lugejale täpsustavat informatsiooni, mis mõjutab konteksti mõistmist, seega on oluline ka tõlkes anda edasi sama või sarnast tooni kujutav dialoogi kirjeldav helisõna. Näitelauses (1) esinenud sõnale *hissed* leidis kõigis kolmes eestikeelses tõlkes erinev vaste. Originaalis antakse selle sõnaga edasi kõneleja pahameelt vestluskaaslase James Vane'i suhtes, kellelt kõneleja ootas Dorian Gray tapmist.

(1) „Why didn't you kill him?“ she **hissed** out, putting haggard face quite close to his.

(1a) „Miks te ei tapnud teda?“ **sosistas** ta kõhna nägu otse mehe oma lähedale pannes.

(lk 237)

(1b) „Miks sa teda ära ei tapnud?“ **kähistas** ta, lähendades oma nälginud näo mehe omale. (lk 195)

(1c) „Miks sa teda ei tapnud?“ **sisistas** ta, kummardudes oma kõhna näo päris mehe näo ligi. (lk 198)

Kõik kolm tõlkijat kasutasid onomatopoeetilisi sõnu, kuid tähenduses oli originaali helisõnale kõige lähem Krista Kaera vaste (1c) *sisistas*, mis tähendab kurjalt, tingedalt (EKI ühendsõnastik 2025) või pahatahtlikult rääkimist (EKSS 2009). Rajandi kasutatud (1b) *kähistas* ning Tammsaare kasutatud (1a) *sosistas* kujutavad kõneleja olekust ja toonist aga teistsuguse pildi, kui originaalis kavatseti.

Rajandi tõlke puhul on tegemist helisõnaga, mis kujutab pigem vaevaliselt rääkimist, „kõlatut tugeva kahiseva kaashäälega häält kuuldavale toomist“ (EKI ühendsõnastik 2025) ning Tammsaare valitud vaste samuti pigem vaikselt, ilma kõlava hääleta, võimalik et samuti kahisevalt rääkimist (*ibid.*). Seega ei anna kumbki nendest vastetest edasi originaalis kujutatud viha ja äkilisust, mis kontekstipõhiselt siinkohal oluline on. Seega võib öelda, et Kaer kasutas rohkem üldtunnustatud ja kontekstile sobilikku vastet, kuid Tammsaare ja Rajandi pigem üldistavat tõlkestrateegiat. Näide illustreerib, kuidas originaalis esinenud onomatopöa tõlkimisel ka lähedaste vastetega võib helisõna algne funktsioon tekstis kaduma minna ja lugeja arusaamine toimuvast seeläbi muutuda.

Sarnast erinevust nüansside osas illustreerib ka helisõna *groan* tõlkimine järgnevas lauseosas (2), mille puhul kasutasid oma tõlgetes nii Kaer kui ka Rajandi väljakujunenud vastet *oie* ning Tammsaare oli tõlkevastena kasutanud helisõna *ohe*.

(2) ...from the far end of the conservatory came a stifled **groan**, followed by the dull sound of a heavy fall.“ (lk 194)

(2a) „...aia kaugemast otsast kostis surutud **ohe**, millele järgnes mingi raske asja tume kukkumine.“ (lk 245)

(2b) „...kui talveaia kaugemast otsast kostis lämmatatud **ohe**, millele järgnes raske prantsatus.“ (lk 202)

(2c) „...kui talveaia tagumisest otsast kostis summutatud **oie**, millele järgnes kukkumise tuhm mütsatus.“ (lk 205)

Neist kahest variandist täpsem tõlge on *oie*, näiteks Eesti Keele Instituudi Inglise-eesti sõnastiku järgi on ingliskeelse onomatopöa *groan* vasteteks *oigama/oie/oiatus* või ka *ägisema*. Kuna romaanis kirjeldatakse olukorda, kus Dorian Gray on ehmatusest minestamas, illustreerib *oie* olukorda selgemini, arvestades, et oigamine kujutab endast valu või suure mure tõttu kaeblikult häälitsemist (EKSS 2009). Seevastu ohkamine tähendab pigem just kurbusest või näiteks kergendustundest sügavalt ja kuuldavalt välja hingamist (Eesti etümoloogiasõnaraamat [ETY] 2012). Ehmatusega ei ole selgelt seotud kumbki nendest tõlkevariantidest, võrdluseks saab tuua helisõna *phuh*, mis oma tähenduselt kujutab just ehmatusest või üllatusest välja hingamisel kostuvat heli (EKSS 2009; EKI ühendsõnastik 2025). Küll aga ilmneb ehmatuse kontekst teosest, ning originaalteoses kasutatud helisõnale *groan* endale keskendudes ja arvestades, et sõna ise ilma ümbritseva kontekstita selgelt ehmatust ei kujutagi, on *oie* tähenduse poolest ka selgelt ehmatust väljendamata sobilik ja originaalset tähendust selgelt edasi andev tõlge. *Ohe* on seevastu hoopis ingliskeelse sõna *sigh* vasteks (EKI ühendsõnastik 2025). Nagu näha korpuse näidete 125–150 (vt lk 60–62) puhul ongi eestindustes *ohkamist* ja *ohet* kasutatud just *sigh* tõlkimiseks, ja seda on teinud kõik kolm tõlkijat peaaegu kõigi 26 näite puhul, välja arvatud näited (3) ja (4), mis lisas olevas korpuses on vastavalt 147. ja 127. laused.

Kuigi ingliskeelse sõna *sigh* etümoloogilised juured viitavad imitatiivsele päritolule – Douglase veebisõnastiku The Online Etymology Dictionary järgi tuleneb *sigh* läbi mitme muudatuse algselt sõnast *sican*, mis võis kunagi olla ohkamise heli jäljendav helisõna (Douglas 2019) – esineb sõna leksikaliseerumisest tulenevatest muudatustest valdkonnas erimeelsusi sõna onomatopoeetilise osas selle praegusel kujul. Siinses magistritöös on sõna *sigh* onomatopöana analüüsitud, valikut mõjutas ka tõsiasi, et eesti keeles on sõna väljakujunenud vasteks *ohkama/ohe*, mis on vastavat päriselulist heli selgelt jäljendav onomatopöa. Samatüveline *ohhetama* ja lähedaste tüvedega *õhkama*, *ähkima* ja *ahhetama* on samuti säilitanud selge onomatopoeetilise ning leksikaliseerunud *ohkamisel* on selge seos vähem leksikaliseerunud ja seega ohkamist lähedasemalt väljendavate onomatopoeetiliste hüüatustega nagu näiteks *ohh* ja *oeh* (ETY 2012; EKI ühendsõnastik 2025).

Näide (3) eristub teistest *sigh* tõlgetest kuna nii Tammsaare kui ka Rajandi olid otsustanud kasutada kirjeldava tõlke strateegiat, kirjeldades tegevust, mitte heli.

- (3) „Dorian heaved a **sigh** of relief as he saw the gardener approaching.“ (lk 199)
- (3a) „Dorian *tõmbas kergemalt hinge tagasi*, kui ta nägi aednikku lähenevat.“ (lk 250)
- (3b) „Dorian *tõmbas kergendatult hinge*, kui nägi aednikku lähenevat.“ (lk 208)
- (3c) „Dorian **ohkas** kergendusest, kui nägi aednikku lähenemas.“ (lk 211)

Küll aga ei muuda Tammsaare ja Rajandi sellisel viisil tegevust kirjeldades lugeja arusaama olukorrast, kuivõrd ei ole originaalis rõhk ohkamise helil, vaid selle tegevuse toimumise väljendamisel. Kaera tõlkes seisab väljakujunenud vaste *ohkas*. Järgmine, (4) näide tuleneb originaaltekstis otsekõnele järgnevast saatelausest, kus esinenud *sigh* tõlkisid nii Kaer kui ka Rajandi mõlemad kui *ohates*, kuid Tammsaare oli otsustanud onomatopöa täielikult välja jätta.

- (4) „...murmured Mrs. Vane, taking up a tawdry theatrical dress, with a **sigh**, and beginning to patch it.“ (lk 68)
- (4a) „...*lausus* mrs. Vane, võttis näruse teatrikostüümi ja hakkas seda parandama.“ (lk 96)
- (4b) „...*lausus* mrs. Vane, võttis **ohates** näruse teatrikostüümi ja asus seda lappima.“ (lk 66)
- (4c) „...pomises proua Vane, tõstes **ohates** odavalt toreda teatrikleidi ja hakates seda lappima.“ (lk 68)

Lisaks olid nii Tammsaare kui Rajandi tõlkinud originaali lauses esinenud helisõna *murmured* onomatopoeetilisust kõrvale jättes kui *lausus*. Jättes välja ohkamise ja tõlkides emotsiooni ja kõneleja tooni kirjeldava helisõna *murmured* kui lihtsalt *lausus*, on Tammsaare mõjutanud suuresti lugeja arusaama kõneleja meeleolust ja toonist. Sõna *murmured* esines teoses kõnelemise viisi kirjeldava helisõnana inimeste häälte kontekstis nelikümmend kolm korda (korpus, 48–90), millest kõik peale kahe oli Tammsaare tõlkinud *lausumiseks*. Ühel mainitud kahest juhust kasutas tõlkija tegusõna *ütles* (korpus, 66) ning teisel *pomises* (korpus, 76), seevastu tõlkis Kaer kõik helisõna *murmured* esinemised kui *pomises*. Rajandi tõlkevalikud on aga mitmekesisemad ning on põhjust eeldada, et valikud *ütlemise*, *lausumise*, *sosistamise*, *pomisemise* jm vahel on tulenenud kontekstist.

Sarnaselt helisõnale *murmured* on originaalteoses üsnagi levinud ka *muttered* (korpus, 91–107), ning tavapärasema *said* asemel täpsustavad mõlemad helisõnad ilmekamalt dialoogi olemust, eriti just *muttering*, millel on rohkem võimalikke tähendusi ja nüansse. Viimase puhul on oma tõlkes ka Tammsaare kasutanud rohkem erinevaid tõlkevasteid lisaks *lausumisele*, kasutades ühe vastena näiteks ka *urisemist* (korpus, 92, 94). Rajandi ja Tammsaare tõlkeotsuste tagamaid võib seostada taas kontekstiga, küll aga jääb huvitavaks Tammsaare erinev suhtumine helisõnasse *murmured* võrreldes helisõnaga *muttered*, olles esimese puhul, nagu mainitud, kasutanud suuresti vaid *lausunud* ning viimase puhul vabamalt ka *pomisemist* ja *urisemist*, mida esines näiteks originaali lause „It is such a bore putting on one’s dress clothes“ **muttered** Hallward,“ (lk 37) tõlkes: „Nii tüütu on frakki selga ajada,“ **urises** Hallward,“ (lk 58) (korpus, 92). Lõppkokkuvõttes aitab helisõnade selline kasutus teksti ja dialoogi muuta ilmekamaks ning mõjutab suuresti lugeja arusaama toimuvast.

Inimeste häälte kategooria puhul esines enim näiteid helisõnade tähenduste nüansside olulisusest sisu edasi andmisel ning näiteid ka sarnaste helisõnade kasutamisest tulenevatest erisustest ja mõjudest tähenduse edasi andmisel. Etteruttavalt võib öelda, et inimeste tegusid ja eelkõige dialoogi ja eneseväljendust kirjeldavad helisõnad mõjutasid teose sisu edasi andmist suuremal määral kui näiteks loomade helid, mis täitsid eelkõige tausta funktsiooni ning mille puhul ei pruukinud sünonüümsete onomatopöade kasutus niivõrd mõjutada teoses esitatud keskkonna mõistmist. Sellest lähemalt järgmises alapeatükis.

2.2 Loomade häälte kategooria

Loomade häälte kategoorias esines neli erinevat onomatopoeetilist sõna kokku kaheksas erinevas lauses. Kokku oli nende lausete tõlkeid kolmes eestinduses seega 24, millest 23-s olid originaali helisõnad tõlgitud ka eesti keeles onomatopöaks, neist 18 puhul kasutati eesti keeles väljakujunenud tõlkevasteid vastavatele originaalis esinenud onomatopoeetilistele sõnadele ja viie puhul kasutati üldistavad onomatopoeetilisi tõlkeid. Vaid üks helisõna asendati mitte-onomatopoeetilise sõnaga ehk jäeti välja, kirjeldavat tõlget ei esinenud (vt Tabel 3).

Loomade häälte kategoorias rakendatud tõlkestrateegiate jaotus

väljakujunenud vaste	18	kirjeldav tõlge	0
üldistamine	5	välja jätmine	1

Loomade häälte alla kategoriseeriti ka putukate tekitatud hääled. Kategooriasse ei arvestatud sellised loomade tekitatud helid, mis tekkisid loomade ja muude objektide kokkupuute tagajärjel. Selliseid helisõnu esines teoses vaid kahes kohas, hobuse lombist läbi jooksmise heli jäljendava helisõna *splashed* (korpus, 166) ning lindude liikumist lehtede vahel illustreeriva onomatopöa (5) *rustle* näol. Viimast tekitasid lehed lindude liikumise tagajärjel, mitte linnud ise, erinevalt samas lauses (5) esinenud helisõnast *chirruping*, mis on lindude enda häälitsemist väljendav onomatopöa.

(5) There was a **rustle** of **chirruping** sparrows in the green lacquer leaves of the ivy...

(lk 22)

(5a) Efeu lakitud lehtede roheluses kostis **sirtsuvate** varblaste krabistamine ja... (lk 41)

(5b) Luuderohu läikivate lehtede rohelusest kostis varblaste **siutsumist** ja sabinat ja...

(lk 18)

(5c) **Sädistavad** varblased sahistasid rohelistes, otsekui lakitud luuderohulehtedes ning... (lk 18)

Lisaks oli helisõna *chirruping* loomade häälte kategoorias ainuke helisõna, mille olid kõik kolm tõlkijat erinevalt tõlkinud. Nimelt valisid Tammsaare, Rajandi ja Kaer tõlkevastetena vastavalt helisõnad *sirtsuvate*, *siutsumist* ning *sädistavad* (Wilde 2021: 18). Kõik kolm on eesti keeles tavakasutuses olevad onomatopoeetilised sõnad, mida kasutatakse muuhulgas lindude häälituste kirjeldamiseks, ning mille nüansside erinevused – näiteks sädistamise tähenduses rõhk heleda heli kiiruse edasi andmisel ning sirtsumise ja siutsumise tähendustes rõhk heleda heli katkendlikkuse edasi andmisel (EKSS 2009; EKI ühendsõnastik 2025) – on minimaalsed ning need erinevused tekstist arusaamist ei mõjuta.

Sõna *chirrup* puhul on sõnastike järgi eesti keeles üheks üldtunnustatud tõlkevastetest *siristama* (Silvet, 1991), mida on kasutanud sõna *chirrup* teise lause puhul kõik kolm tõlkijat (korpus, 7). Üldtunnustatud vastetele sarnaseim siinsest kolmest variandist on häälikute järjestuse ja tähenduse nüansi järgi Tammsaare valitud *sirtsumine* (5a). Arvestades aga antud helisõna funktsiooniga originaalteoses ei ole selle tõlkimisel siinkohal oluline vaste täpsus, vaid linnuheli olemasolu edasi andmine, ning seda on teinud kõik kolm tõlkijat. Selliste sarnaste helisõnade erinev kasutus sama olukorra jaoks võib tuleneda tõsiasjast, et helisõnade tähenduste ja nüansside tajumine ja seeläbi kasutus võivad sõltuvalt kõnelejast – siinkohal tõlkijast – erineda, nagu arutas oma uurimuses ka Heinsoo (2004). Näite eesmärk on illustreerida ühele olukorrale või päriselu helile sobilike helisõnade mitmekesisust keeles. Lisaks saab siinset näidet võrrelda näiteks (1) näitega inimeste häälte kategoorias (vt lk 17), näitamaks, kuidas erinevates kategooriates võib nüansside tabamise täpsus olla rohkem või vähem oluline. Nagu öeldud, oli siinsete linnuhäälte eesmärk anda edasi hääle olemasolu, mitte spetsiifilist olemust, erinevalt inimeste häälte kategooriast, kus väiksemadki erinevused võivad mõjutada lugeja arusaama olukorrast.

Teiseks erinevate tõlkevastetega onomatopöaks osutus sõna *buzzed* (6), mida nii Rajandi kui ka Kaer olid läbivalt tõlkinud *suminaks*, küll aga esines erisusi Tammsaare tõlgetes. Kokku esines seda sõna loomade häälte kontekstis neljal juhul (korpus, 2–5), millest kahe puhul kasutas ka Tammsaare sõna *sumin* (korpus, 4, 2), kuid ülejäänud kahe puhul (6) (7) tema tõlge eristus:

- (6) The flies **buzzed** round the table and crawled over the stained cloth. (lk 75)
- (6a) Kärbsed **surusid** laua ümber ja ronisid mööda määrdunud lina. (lk 104)
- (6b) Kärbsed **sumisesid** laua ümber ja ronisid määrdunud linal. (lk 74)
- (6c) Kärbsed **sumisesid** laua ümber ja roomasid plekilisel laudlinal. (lk 76)

Nii Rajandi kui ka Kaer tõlkisid mõlemad siinse helisõna *buzzed* eesti keelde kui *sumisesid*, kuid Tammsaare oli oma tõlkes kasutanud vastena *surusid* (6a). Tegemist ei ole onomatopoeetilise sõnaga, mis tähendab, et tõlkestrateegiatest on siinkohal kasutusel välja jätmine – tõlkes ei jäetud küll sõna otseselt välja, kuid kuna valitud sõna ei ole ka originaali onomatopöad kuidagi kirjeldav, liigitub see juhtum välja jätmise alla.

Tammsaare tõlkelahendus erines teiste tõlkijate omast ka näitelauses (7).

- (7) A fly **buzzed** noisily about the room, and the ticking of the clock was like the beat of a hammer.“ (lk 169)
- (7a) Kärbes **pirises** rahurikkuvalt toas ja kella tiksumine kostis vasaralöökidena.“ (lk 214)
- (7b) Kärbes lendas valjul **suminal** toas ringi ja kella tiksumine kostis vasaralöökidena. (lk 174)
- (7c) Üks kärbes **sumises** valjusti toas ning kella tiksumine kõlas haamrilöökidena. (lk 178)

Rajandi ja Kaera tõlgeteks olid vastavalt *suminal* ja *sumisema*, Tammsaare tõlkeks aga *pirises*, mis on aga samuti putukate või esemetega seoses kõrget vibreerivat heli väljendav helisõna (EKSS 2009; EKI ühendsõnastik 2025), ehk on tegemist *sumisemise* kõrval teise, mõnevõrra nüansiliste erinevustega väljakujunenud vaste kasutusega. Arvestades, et varasemalt oli Tammsaare kasutanud ka *sumisemist*, võis siinse erinevuse põhjuseks olla originaalis selle heli olemuse täpsustamiseks kasutatud omadussõna *noisily* (valjult, lärmakalt) – kuigi oma tõlkes on Tammsaare antud omadussõna tõlkinud kui *rahurikkuvalt* (7a) –, kuid nagu ka 2. analüüsi näite puhul, võib tegemist olla taas tõlkijate erinevustes onomatopoeetiliste verbide tajumisel.

Üldpildis võib loomade häälte kategoorias onomatopoeetilise või keeltevahelise vastavusega seotud probleemide puudumise põhjuseks olla kõikide esinenud onomatopoeetiliste sõnade levinud ning kinnistunud kasutus nii eesti kui ka inglise keeles, mis tagab siinkohal väljakujunenud vastete olemasolu. Lisaks võib olukorda mõjutada ka antud helisõnade sobivus leksikaliseerituse kolmandasse tasemesse, mis tähendab, et sõnad on keeles piisavalt arenenud kindla sisuga formaalseteks üksusteks, kuid pole veel oma helijäljenduslikust algest niivõrd kaugenenud, et see nende kui heli kujutavate sõnade tajumist ja seeläbi vastavalt tõlkimist mõjutada võiks.

2.3 Muude helide kategooria

Muude helide kategoorias esines 22 erinevat onomatopoeetilist sõna kokku 48-s erinevas lauses. Kokku oli nende lausete tõlkeid kolmes eestinduses seega 144, millest 111-s olid originaalis esinenud helisõnad tõlgitud ka eesti keeles onomatopöaks – neist 95-e puhul kasutati väljakujunenud vastet ning 16-e puhul üldistamist –, ning helisõna asemel kasutati kirjeldavat tõlget 16 korda. Täielikult tõlkimata jäeti või heliga mitte seotud vastega asendati 17 originaalteose helisõna (vt Tabel 4).

Tabel 4

Muude helide kategoorias rakendatud tõlkestrateegiate jaotus

väljakujunenud vaste	95	kirjeldav tõlge	16
üldistamine	16	välja jätmine	17

Sellesse kategooriasse paigutati kõik need inimeste tekitatud helid, mis ei olnud nende enda hääled või mille tegemiseks oli vaja inimeste kehadest eraldiseisvaid objekte, erinevate objektide tekitatud helid ning kaks looduse- ja keskkonnaheli (korpus, 120, 166), mida ei saanud muude looduse või keskkonna helide puudumisel eraldiseisvasse kategooriasse paigutada.

Relva laske kirjeldava lause (8) tõlkimisel on näha kolme erinevat lahendust.

(8) ...the hoarse cries of the beaters ringing out from time to time, and the sharp snaps of the guns that followed... (lk 197)

(8a) ...ajajate karedad hääled, mis aegajalt kõlasid, sellele järgnevad teravad paugud... (lk 248)

(8b) ...aeg-ajalt kõlavad ajajate karedad hüüded ja neile järgnevad teravad lasud... (lk 206)

(8c) ...ajajate vahetevahel kõlavad kähedad hõiked ning neile järgnevad teravad lasuraksatused... (lk 209)

Nii Rajandi kui ka Kaera tõlkes esineb sõna *lask*, esimese puhul eraldiseisvana ning teise puhul liitsõnana, kus on just teravat lasku kirjeldavalt lisatud ka neljanda taseme täielikult leksikaliseerunud helisõna *raksatused*, mis kujutab just järske, teravaid helisid, järsku kärisevat heli, järsku müra või lühikest järsku plahvatuse heli (EKSS 2009). Lisaks võib sõna tähistada ka seda heli tekitavat liigutust või tegevust ennast, näiteks EKSS (2009) kirjeldab *raksamist* kui raksuga/raksti hooga löömist, millegi murdmist jne, näiteks *Raksab kirvega puuhalu katki* (EKI ühendsõnastik 2025; EKSS 2009). Seega võib sõna olla nii tegevus kui ka tegevusest tuleneva heli onomatopoeetiline vaste, nagu selgub ka sõna *lask* puhul. Nimelt võib *lask* olla mitte ainult ühekordne tulistamine laskerelvast ehk laskmise tegevus ise, vaid ka laskmisega kaasnev heli, püssipauk. (*ibid.*)

Küll aga tundub *lask* kui onomatopoeetiline sõna olevat kas niivõrd leksikaliseerunud, et helijäljendus on protsessis kadunud, või võib olla helikujundlik tähendus lisandunud hiljem. On võimalik, et just viimane neist kahest on peamiseks põhjuseks, kuna foneetiliselt ei sarnane sõna *lask* siiski tegeliku püssilasu heliga, niivõrd kui sarnaneb selle heliga näiteks *põmm* või *pauk*. Viimane on relva tulistamise puhul palju laialdasemalt kasutusel olev helisõna, mille puhul ka on leksikaliseerumise käik keeles selgem – algsest, päriselu heli keeles imiteerivast sõnast *pauk* kujunes hiljem seda heli tekitavate tegevuste kujutamiseks helisõna *paugutama* (*ibid.*). Sõna *lask* puhul võib aga tegemist olla pea vastupidise protsessiga, kus tegusõnale, mis viitas spetsiifilist heli tekitavale tegevusele, lisandus hiljem selle heliloometõttu onomatopoeetiline tähendus. Siinkohal tasub uuesti välja tuua Bredini (1996) definitsiooni arutelu, mis illustreerib ebaselgust ja erimeelsusi kogu valdkonnas. Nimelt tõi Bredin onomatopöa ja tegeliku elu helide suhte kirjeldamiseks ühe valdkonnas esineva seose liigina välja vastavuse – onomatopöa vastab tegeliku elu helidele. See võib koos sõnastike helijäljenduslikkuse määratlusega sõna *lask* puhul selle onomatopoeetilist definitsiooni toetada, ka otsese foneetilise päriselu heli jäljenduslikkuseta. Olukord illustreerib leksikaliseerituse protsessi keerukust ja mõju helisõnade määratlemisele ja kategoriseerimisele ning selgete määratluste puudumisest tulenevaid raskusi valdkonnas sõnade onomatopoeetilise määratlemisega. Lisaks on Bredin (1996: 567) arutlenud selle protsessiga seonduvalt helide semantilise potentsiaali avaldumise konteksti üle. Nimelt argumenteeris ta, kuidas sõna võib muutuda onomatopoeetiliseks mitte oma foneetilise kõla, vaid tähendusliku seose

tõttu tekstis, et sõna muutub onomatopoeetiliseks just konkreetse tähendusaspekti kaudu aktiveeruvast seosest.

Sõna *lask* tagasi inglise keelde tõlkides oleks levinuimaks vasteks *shot* või *gunshot* (IES, s. a.), mis laskmisega kaasnevat heli ei väljenda, ainult laskmist kui tegevust ennast, erinevalt eesti keelest, kus, nagu mainitud, võib *lask* esindada nii tegevust kui ka sellega kaasnevat heli. Siin (8) lauses on inglise keeles aga kasutusel sõna *snap*, mida selle onomatopoeetilises tähenduses võib eesti keelde tõlkida lisaks *nipsule* näiteks *plaksu* või *praksuna* (Silvet 1992; EKSS 2009), millest viimane toetab Kaera valikut kasutada tõlkes helisõna *raks(atu)* (8c). Seega selgub tagasitõlkele mõeldes ning sõnade *snap* ja *shot* erinevust arvesse võttes, et selle näite puhul on tegemist olukorraga, kus tehniliselt üldistavalt või tegevusele kirjeldavalt tõlgitud vaste, *lask*, kujutab endast siiski ühes oma tähendustest samuti onomatopöad. See tähendab, et algne helisõna jäi siiski ka tõlkes helisõnaks, ning et näidet võib lugeda hoopis üldistamiseks, kuigi ei üldistatud helisõna vaid tegevuse kirjeldust. See illustreerib taas tõlkimisprotsessi mõjutavaid keeltevahelisi erisusi onomatopoeetiliste üksuste määratlemisel ja nende helijäljenduslikkuses.

Üldistamisega on tegu ka Tammsaare tõlkevaste (8a) puhul, kus kasutatud helisõna *pauk* on relvalasule üks väga omane onomatopoeetiline vaste, kuid sõna *snap* vastena *pauk* üldjuhul ei esine. Küll aga on siinkohal tegemist taas tegevusele viitamisega, küll helijäljendust säilitades, mistõttu on tegemist kontekstipõhise üldistamisega. Lisaks aitab *terav* kui heli täpsustav omadussõna jääda algsel mõttel (*p*)*raksu* ja *paugu* nüansside erinevustest hoolimata samaks. Kaera tõlkes töötavad nii omadussõna *terav* kui ka liitsõnas esindatud mõlemad *lask* ja *raksatus* koos, säilitades ehk kõige täpsema vaste, kuigi, nagu mainitud, on kõigi tõlkevastete puhul tegemist helisõnaliste ja algset mõtet üldjoones säilitavate lahendustega, olenemata mitmetest erinevustest detailides.

Sõnal *snap* on mitmeid tähendusi, millest kõik ei ole onomatopoeetilised, mis tähendab, et see on üks näide kontekstist sõltuvast onomatopöast. Teises tähenduses võib see tähendada näiteks katkemist, napsamist või ka nähvamist ja krabamist (Silvet 1992, s. a.). Seda kontekstipõhisust illustreerib ka teoses sõna *snap* kahe erineva esinemise tähenduslikud ja seeläbi helijäljenduslikud erinevused. Nimelt esineb sõna *snap* teoses kaks korda, lisaks näite (5) lausele on *snap* kasutusel ka kontekstis „Threads snap,“ (Wilde 1891: 192) mille tõlkimisel on kõik kolm tõlkijat kasutanud

tegusõna *katkevad*. Selles kontekstis on selge, et tegemist ei ole sõna kasutamisega selle onomatopoeetilises tähenduses.

Erinevusi esines ka pudelite avamist illustreerivas lauses esinenud onomatopöa tõlkimisel:

(9) The sound of the **popping** of corks came from the bar. (lk 84)

(9a) Puhvetist kostis pudelikorkide *tõmbamine*. (lk 116)

(9b) Puhvetist kostis lahtikorgitavate pudelite **lupsatusi**. (lk 85)

(9c) Baarist kostis pudelikorkide **popsatusi**. (lk 87)

Üks tõlkelahenduste valikut mõjutav faktor tundub olevat lauses kasutatud viide helile, „the sound of“, mis võis näiteks mängida rolli Tammsaare valikus jääda kirjeldava tõlke juurde. Lisaks on näha, et kõik kolm tõlkijat tõid oma tõlgetes selgemalt välja, et tegemist on just pudelite korkide heliga, kuigi originaalis seda näitelausest endas ega seda ümbritsevates lausetes selgelt väljendatud ei ole, kuigi osutavad sõnad *bar* ja *corks* üsna selgelt just pudelikorkidele.

Rajandi ja Kaer on oma tõlgetes säilitanud onomatopoeetilise, kasutades ingliskeelse *popping* tõlkimiseks vastavalt helisõnu *lupsatus* ja *popsatus*. Popsatust on sõnastikes kirjeldatud kui järsku, lühikest, tuhmi heli, mis võib esineda millegi kukkumisel või pörkamisel (EKSS 2009; EKI ühendsõnastik 2025) ning vastab seega ka siinse näite kontekstile, kujutades pudelite korkide avamise heli. Lupsatuse puhul on aga sõnastikes lausa eraldi mainitud, et helisõna võib lisaks millegi väikese vette kukkumise tagajärjel tekkinud helile kirjeldada just täpselt pudelilt korgi tulemise heli (EKSS 2009; EKI ühendsõnastik 2025).

Tammsaare lahendus aga helisõna ei hõlma, olles puhtalt kirjeldav. Nagu mainitud, võib siinkohal olnud mõjuteguriks olla fraasi „the sound of“ olemasolu – Tammsaare on saanud jääda lahenduse juurde, kus sõna *kostis* annab lugejale aimu, et „pudelikorkide tõmbamise“ tagajärjel tekkis heli. Kuna kõik tõlkijad on lisanud juurde originaalis välja jäetud kuid selgelt mõistetava konteksti, et tegemist on just pudelite korkidega, on ka Tammsaare lauses lugejal just pudelikorkide mainimise tõttu selgem aim, millise heliga võib pistmist olla, ilma, et tõlkija oleks ühtegi helisõna kasutanud. Nagu võib ka redigeeritud versiooni põhjal arvata, nägi Rajandi vajadust kasutada originaalilähedaselt onomatopoeetilist kirjeldust. Seeläbi välistavadki Rajandi ja Kaera lahendused

nii mõnedki valdkonnas spekulieritud põhjused onomatopöa mitte tõlkimiseks, ka näiteks Flyxe (2002) uurimuses esitatud Hayase (1978) võimalikud põhjused: helisõna lisamine ei muutnud lauset liigselt pikaks, ei töötanud vastu originaalilähedase lausestruktuuri säilitamisele, samuti mitte tõlkijate ega autori enda stiilile.

Üldjuhul on siinses kategoorias tõlgitud helisõnad kas väljakujunenud vastega või üldistavalt mõnda muud helisõna kasutades onomatopoeetiliselt ning on näha onomatopöa mitmekesisust tänu mitmete sobilike sünonüümide esindatusele. Sarnaselt loomade häälte kategooriaga ei esinenud ka selle kategooria puhul olukordi, mil helisõna tõlkimisel tekkinud erinevused oleks liigselt mõjutanud algset mõtet või helisõna kasutamise funktsiooni. Näiteks on näha korpuse näidete 12, 14 ja 113 puhul, mil kõik kolm tõlkijat on tõlkinud muude helide kategooria helisõnad erinevalt, kuidas kasutatud sünonüümide erinevused nüanssides ei mõjuta liigselt algset mõtet nii, nagu teevad seda näiteks inimeste häälte kategoorias *ohkamise* välja jätmise (4a) ja erinevused *lausumise* ja *pomisemise* (korpus, 47–107) jm puhul või (1) näite *sisistamise*, *kähistamise* ja *sosistamise* erinevuste näol.

Võrreldes inimeste, loomade ja muude häälte ja helide kategooriaid võib eeldada, et eelneva põhjuseks on siinses teoses ka tõsiasi, et loomade hääli ning muid helisid kasutatakse pea alati helitaustana, ning seevastu on inimeste häälte onomatopöal oluline funktsioon dialoogi, inimeste emotsioonide ja eneseväljenduse illustreerimisel.

2.4 Lisamine, kontekstipõhisus ning leksikaliseerumise mõjud

Senine analüüs toimus helisõnade kategooriate järgi, kuid sinne alapeatükk koondab näiteid, kus on rakendatud üht konkreetset tõlkestrateegiat – lisamist. Nimelt esines kolmes eestinduses juhtumeid, kus tõlkes oli kasutatud helisõna seal, kus originaalteoses seda ei leidunud. Küll aga ei olnud kõikide selliste juhtumite puhul tegemist vaid lisamise tõlkestrateegiaga, vaid ka kontekstist ja leksikaliseerumise protsessist tulenevate erisustega tõlkeprotsessis. Nimelt võis inglise keeles täielikult leksikaliseerunud ja seeläbi oma onomatopoeetilisuse kaotanud sõnale esineda eesti

keeles väljakujunenud vastena aga onomatopoeetiline sõna, mistõttu tekkis olukord, kus tõlkes oli kasutatud onomatopöad seal, kus originaalis seda ei esinenud, kuid mille puhul ei olnud tegemist lisamise tõlkestrateegiaga. Kuna ka sellise kontekstist ja leksikaliseeritusest sõltumise puhul on tegemist olukorraga, kus tõlkes või tõlgetes esineb onomatopöa seal, kus originaalis seda ei leidu, ei koondatud siinses alapeatükis vaadeldavaid onomatopöasid mitte helisõnade kategooriate järgi, vaid originaalis ja tõlkes esinevate helisõnade onomatopoeetilisuse staatuse erisuste järgi, mis on tulenenud kas lisamisest või sõnade konteksti ja/või leksikaliseerumise mõjudest.

Esimene selline juhtum, kus tõlkes esines onomatopöa seal, kus originaalis seda ei olnud, ilmnes esimeses peatükis, kus ingliskeelses lauses (10) esines üks helisõna, *roar*, kuid nii Tammsaare kui ka Rajandi tõlgetes ilmnes helisõnu aga kaks. Nimelt oli lisaks eelmainitud onomatopöale tõlgitud ka fraas „bourdon note of a distant organ“ onomatopoeetilist vastet kasutades:

- (10) The dim roar of London was like *the bourdon note* of a distant organ. (lk 11)
- (10a) Londoni tume müra kostis kaugel orelil **põriseva** bassina. (lk 29)
- (10b) Londoni summutatud müra kostis kaugel orelil **põriseva** bassina. (lk 7)
- (10c) Londoni tuhm müra kõlas nagu *kaugel orelil burdoonnoot*. (lk 7)

Krista Kaera tõlkes leidis originaalilähedasem vaste, „kaugel orelil burdoonnoot“, mis, nii nagu originaalgi, kirjeldab heli olemust, kuid ei ole heli onomatopoeetiliselt imiteeriv. Kuna *burdoon* tähendab muusikas tumedat, lakkamatult kaasa helisevat bassihäält (VSL 2012) ning *põrisemine* pideva monotoonse ja üldjuhul vibreeriva heli kuuldavale laskmist (EKI ühendsõnastik 2025), võib „orelil põriseva bassi“ puhul näha omakeelse onomatopöa kasutamist heli olemust kirjeldava võõrsõna asendamiseks.

Sarnast olukorda, kus pikem kirjeldus on lühendatult asendatud onomatopöaga, näeb ka järgneva originaalteose lauseosa puhul:

- (11) „...from the far end of the conservatory came a stifled groan, followed by *the dull sound of a heavy fall*,“ puhul (194).
- (11a) „...kui aia kaugemast otsast kostis surutud ohe, *millele järgnes mingi raske asja tume kukkumine*.“ (lk 245)

(11b) „...kui talveaia kaugemast otsast kostis lämmatatud ohe, millele järgnes raske prantsatus.“ (lk 202)

(11c) „...kui talveaia tagumisest otsast kostis summutatud oie, millele järgnes kukkumise tuhm mütsatus.“ (lk 205)

Kuigi ei ole siinkohal tegemist just võõrsõna omakeelise asendamisega, on näha selgemat lühendamist, säilitades originaalis toimuva ja andes seal kirjeldatud heli edasi.

Nagu näha, on Tammsaare säilitanud oma tõlkes originaalilähedase sõnastuse, kuid asendades pikema fraasi omadussõna ja helisõnaga on nii Rajandi kui ka Kaer säilitanud originaalis esitatud sündmuse lühemalt ja ilma algset mõtet kaotamata või moonutamata. Võttes arvesse ka tõsiasja, et ingliskeelses lauses esines fraas „the (dull) sound of“, võib spekuloida, et heli olemasolu mainimine ka ilma helisõna olemasoluta originaalses lauses võis olla mõjuteguriks Kaera ja Rajandi otsustes kasutada helisõnu.

Nii *prantsatus* kui ka *mütsatus* on kukkumise või millegi vastu paiskumise või pörkamise heli väljendavad leksikaliseerunud onomatopoeetilised sõnad (EKSS 2009; ETY 2012), ning tähenduse edasi andmist mõjutavad ka tõlkijate valitud omadussõnad. Nimelt on Rajandi andnud edasi ingliskeelses lauses rõhutatud „heavy fall“ lisades *prantsatusele* omadussõna *raske*. Küll aga on viimase versioonist välja jäänud täpsustus „dull sound“, mille kasuks oli see-eest otsustanud oma tõlkes Kaer, kasutades *mütsatuse* illustreerimiseks omadussõna *tuhm*, jättes seeläbi aga lisamata eeltoodu. See-eest on onomatopöa *müts* definitsioonis olemas ka täpsustus, et tegemist võib olla millegi „pehme ja raske“ (EKSS 2009) kukkumise heliga või just vastu pehmet pinda kukkumisest tekkivat lühikest, kõlatut heli (ETY 2012), mistõttu selgub, et eelkõige rõhutatakse selle helisõna tähenduses just pehmust, mistõttu oleks võinud täpsem vaste olla *mürts(atus)*, mis juba oma tähenduses annab edasi millegi raske kukkumisel tekkivat heli (*ibid.*). Kokkuvõttes illustreerib näide, kuivõrd on võimalik tänu onomatopoeetiliste sõnade täpsemalt määratletud tähendustele edasi anda ka vaid ühe helisõnaga rohkelt informatsiooni.

Järgnevad näited (12) ja (13) illustreerivad aga leksikaliseerumise protsessi mõju onomatopöa tõlkimisele ning väljakujunenud tõlkevastete onomatopoeetilise staatuse erisusi kahe keele vahel. Nimelt esines teoses kuuel korral helisõna *ring*, mis on inglise keeles täielikult

leksikaliseerunud helisõna ning oli ka siinses teoses kasutusel just tegusõnana, mistõttu esines seda vormidena *ringing*, ja *rang*. Võib öelda, et neljanda taseme leksikaliseerituse tõttu on tegemist ka kontekstipõhise onomatopoeetilisusega, kuna kahel korral esines sõna ka tegusõnana viisil, mil see iseseisvalt heli ei jäljendanud.

- (12) „How the words *rang* in his ears!“ (lk 181)
- (12a) „Kuidas need sõnad tal kõrvus *helisesid*!“ (lk 229)
- (12b) „Kuidas need sõnad tal kõrvus *kumisesid*!“ (lk 188)
- (12c) “Kuidas need sõnad tema kõrvus *helisesid*!“ (lk 191)

- (13) „...the hoarse cries of the beaters *ringing* out from time to time...“ (lk 197)
- (13a) „...ajajate karedad hääled, mis aegajalt *kõlasid*...“ (lk 248)
- (13b) „...aeg-ajalt *kõlavad* ajajate karedad hüüded ja...“ (lk 206)
- (13c) „...ajajate vahetevahel *kõlavad* kähedad hõiked ning...“ (lk 209)

Erinevalt korpuse näidetest 114–119 (lk 59), kus oli tegemist otsese foneetilise imiteerimisega, on (12) ja (13) lausete puhul tegemist sõna *ring* tähenduse laienemisega leksikaliseerumise protsessi tagajärjel. Tähenduse kontekstist tulenevalt ei ole ka eesti keeles nende lause tõlgete puhul näha onomatopoeetilisi vasteid, seda peale ühe erandi. Nimelt on kõik kolm tõlkijat kasutanud viimase lause tõlkimise puhul tegusõna *kõlama*, kuid esimese lause puhul – „How the words rang in his ears!“ – kasutasid nii Tammsaare kui ka Rajandi tegusõna *helisema*, Kaer aga onomatopoeetilist vastet *kumisema*.

Tegusõna *helisema* esines tõlkevastena ka eelmainitud kuues lauses (korpus, 114–119), kus sõnal *ring* oli lauses onomatopoeetiline eesmärk. Nimelt esines teoses mitmel korral kellukeste helistamist – kui kõrgklassi seltskond oma teenijaskonnale kellukese abil märku anda tahtis – mille tõlkisid nii Rajandi kui Kaer alati *helistamiseks*. Viiest korrast, mil kellukese helistamisele viidati originaaltekstis helisõnaga *ring*, kasutas Tammsaare kahel korral samuti *helistamist*, kuid ülejäänud kolmel korral onomatopoeetilist vastet *kõlistama* (korpus, 115, 118–119). Viimast

helisõna oli Tammsaare kasutanud ka kahel sellisel korral, kus oli küll juttu taaskord kella helistamisest, kuid originaalses teoses ilma helisõnu kasutamata:

- (14) „As he closed the door behind him, Dorian Gray *touched the bell*...“ (lk 107)
- (14a) „Kui Lord Henry enda järel ukse oli sulgenud, **kõlistas** Dorian Gray;“ (lk 141)
- (14b) „Kui lord Henry oli enda järel ukse sulgenud, **vajutas** Dorian Gray *kellanupule*.“ (lk 108)
- (14c) „Kui lord Henry enda järel ukse sulges, **puudutas** Dorian Gray *kella*...“ (lk 110)
- (15) „He sighed, and *touched the bell*.“ (lk 119)
- (15a) „Ta ohkas ja **kõlistas**. (lk 156)
- (15b) „Ta ohkas ja **helistas** kella.“ (lk 121)
- (15c) „Ta ohkas ja **puudutas kella**.“ (lk 123)

Lisaks on *kõlistamist* lisamisena kasutanud Kaer ka teises kontekstis, nagu võib näha (16) näites:

- (16) „After a little time he heard steps in the passage and *the chain being unhooked*.“ (lk 183)
- (16a) „Natukese aja pärast kostsid sammud koridorist ja **kett võeti vaikselt** avaneva ukse eest. (lk 231)
- (16b) „Natukese aja pärast kostsid koridorist sammud ja **kett tõmmati konksust välja**.“ (lk 190)
- (16c) „Natukese aja pärast kuulis ta koridoris samme ja keti lahtipäästmise **kõlinat**.“ (lk 193)

Eelmainitud eestikeelne sõna *helisemine* on aga inglise keeles kontekstipõhise onomatopoeetilise säilitanud sõna *ring* üldtunnustatud vaste (EKI ühendsõnastik 2025; Silvet 1992), omamata ise eesti keeles onomatopoeetilist tähendust. Selle tõttu paigutub selles

magistritöös kasutatud tõlkestrateegiate kategooriate järgi siinkohal helisõnale väljakujunenud vaste kasutamine tõlkes siiski kirjeldava tõlke kategooriasse. Sarnane olukord esineb teoses veel sõna *dripping* ja onomatopoeetilise korduse „drip, drip“ puhul. Nimelt on fraasis esinev *drip* osaliselt leksikaliseerunud ehk kolmanda taseme onomatopöa, mis eriti oma esitusviisile teoses säilitab selge helijäljendlikkuse, küll aga on tegusõna *dripping* leksikaliseerumise protsessis läbinud muudatuse foneetilisest jäljendamisest kirjeldava funktsiooni omamisele, näiteks oli kahe lause puhul sõna *dripping* kasutamise eesmärk anda edasi objektide märga või niisket olekut:

(17) „...a black shadow that had been creeping along the **dripping** wall moved out into the light...“ (lk 188)

(17a) „...ilmus *nõretava* müüri äärest pimedusest tulevalgusesse must vari...“ (lk 237)

(17b) „...ronis *tilkuva* müüri ääres pimeduses varitsev must vari laternavalgusse...“ (lk 195)

(17c) „...nihkus valguse kätte mööda *tilkuva* seina äärt hiilinud must vari...“ (lk 198)

(18) „...a ring of sickly white faces under a broken roof of *dripping* umbrellas...“ (lk 210)

(18a) „...koguke haiglaselt valgeid nägusid vihmavarjude *tilkuva* ulu all...“ (lk 262)

(18b) „...haiglaselt valgete nägude ring *tilkuvate* vihmavarjude ebatasase katuse all...“ (lk 219)

(18c) „...haiglaselt kahvatute nägude sõõr *tilkuvate* vihmavarjude katkise katuse all...“ (lk 222)

Sarnaselt *ring-helisema* väljakujunenud vastete erinevatele onomatopoeetilistele staatustele on ka „drip, drip“ puhul tegemist olukorraga, kus eestikeelne vaste enam onomatopoeetiline ei ole ning tõlked – „tilkumist, tilkumist“ Tammsaare ja Rajandi tõlgetes ning „tilkade langemise“ Kaera tõlkes (korpus, 15) – illustreerivad kontekstipõhisust ja leksikaliseerumise protsessi mõju helisõnadele erinevates keeltes.

Esines ka olukordi, kus tõlkes või tõlgetes oli kasutatud onomatopöad originaalis esinevast mitte-onomatopoeetilisest omadussõnast mõjutatuna:

(19) „Through the rumble of omnibuses, and the clatter of street-cabs, he could hear the *droning voice* devouring each minute that was left to him.“ (lk 74)

(19a) „Omnibuste põrina ja troskade müra peale vaatamata kuulis ta ometi ema **hääle suminat**, mis neelas tema viimased siinsed minutid.“ (lk 104)

(19b) „Läbi bussimüra ja troskalogina kuulis ta ema *tüütut vada*, mis kulutas ta viimased järelejäänud minutid.“ (lk 74)

(19c) „Üle omnibusside kolina ja voorimehevankrite logina kuulis ta *ühetoonilist juttu*, mis hävitas kõik talle jäänud minutid.“ (lk 76)

(20) „...and the *sonorous* green jaspers that are found near Cuzco and give forth a note of singular sweetness.“ (lk 134)

(20a) „...ja *helisevad*, rohelised jaspised, mis leiti Cuzco läheduses ja mis andsid erilise maheda tooni.“ (lk 174)

(20b) „...ja *kumisevad* rohelised jaspikivid, mida leidub Cuzco läheduses ja mis annavad erakordselt maheda tooni.“ (lk 138)

(20c) „...ning Cuzco lähedalt pärinevad *kõlavad* rohelised jaspispillid, mis loovad erakordselt sulneid helisid.“ (lk 140)

Näidete (19) ja (20) puhul on näha, kuidas inglise keeles onomatopöad ei esinenud, kuid kummagi näite puhul on ühes eestikeelses tõlkes helijäljendust siiski kasutatud, ja seda vastavalt ingliskeelsetest omadussõnadest *droning* ja *sonorous* mõjutatuna. *Droning* puhul jäid Rajandi (19b) ja Kaer (19c) originaalile lähedasemaks, kasutades sõnu *tüütu vada* ja *ühetooniline jutt*, mis ei väljenda päriselulisi helisid, erinevalt onomatopoeetilisest sõnast *sumin*, mida kasutas oma tõlkes Tammsaare (19a). Kuid vaadeldes ingliskeelse omadussõna *droning* definitsioone, selgub, et *droning* kirjeldatakse kui pidevat, muutumatut ja madalat heli (Douglas 2019) ning eesti keelde on omadussõna tõlgitud kui *sumin* või *inise mine* ja ka *monotoonne toon* (Silvet 1991). Seega kannab siinkohal sõna *sumin* endas edasi inglise keelse omadussõna *droning* tähendust, muutudes eesti

keeles aga selle käigus onomatopöaks. Jaspise kive kirjeldav *sonorous* viitab kas üldiselt madalale ja kõlavale häälele või spetsiifilisemalt ka esemetele, mis löögi korral meeldiva kõlava heli kuuldavale toovad (Douglas 2019). *Helisev* (20a) ja *kõlav* (20c) on küll omadussõnale eesti keeles väljakujunenud vasteteks (IES, s. a.), kuid oma tähenduse poolest – tumedalt kajama või kestvat meloodilist tumedat heli andma (EKSS 2009) – on onomatopöa *kumisevad* vägagi täpne ja sobilik, helilisem vaste.

Lisaks helisõnade kategooriate analüüsile näitas see kategooria veelgi enam, kuivõrd mitmekesine on onomatopöa valdkond ning kui paljust võib helisõnade määramine ja nende tõlkimine sõltuda – mõju võivad avaldada helisõnu ümbritsevad omadussõnad ja üldine kontekst, erisusi võivad tekitada väljakujunenud vastete erinevad onomatopoeetilised staatused ning helisõnadega võidakse tõlkes otsustada anda edasi muud lisainformatsiooni ja ümbritsevat konteksti.

2.5 Järeldused

Oscar Wilde'i romaani „Dorian Gray portree“ kõigis kolmes eestinduses on näha palju erisusi onomatopöa tõlkimises, seda kas erinevate onomatopoeetiliste vastete kasutuses, originaalis esineva onomatopöa välja jätmises või selle asendamises kirjeldava fraasi või ebatäpsema ja üldistavama helisõnaga ning ka tõlkes onomatopöa lisamises konteksti, kus seda originaalis ei leidu. Esines olukordi, kus erinevate nüanssidega helisõnade kasutamine tõlkes ei muutnud konteksti mõistmist teose eesmärgi vaatenurgast drastiliselt, ning olukordi, kus tõlkes kasutatud onomatopöa kujutas originaalist suuresti erinevat ja seeläbi konteksti mõistmist mõjutavat tooni.

Näide (1) *sisistamise*, *sosistamise* ja *kähistamise* kasutusest illustreeris, kui erinevalt võivad dialoogi olemust illustreerivad helisõnad mõjutada lugeja arusaama tegelaste toonist ja emotsioonidest, kui on kasutatud erineva varjundiga helisõnu (vt lk 17–18). Samuti oli helisõnade *sigh* ja *muttered* tõlkest välja jätmine (4a) mõjutanud suuresti lugeja arusaama kõneleja meeleolust ja toonist, kus *pomisemine* ja *ohkamine* – nagu oli tõlkinud Kaer (4c) – kujutasid kõneleja pettumust

ja kurbust, mis näiteks vastavate helisõnade tõlkes välja jätmisel nii selgelt ei väljendunud (vt lk 20). Enim ilmnes selliseid juhtumeid, mis näitasid helisõnade tähenduste nüansside olulisust sisu edasi andmisel, just inimeste häälte kategoorias, kus üheks helisõnade funktsiooniks oli eelkõige tegelaste eneseväljenduse ja nendevaheliste dialoogide kirjeldamine.

Võrdluseks selgus loomade häälte ja muude helide kategooriate analüüsi käigus, kuidas helisõnade puhul, millel on kas näiteks taustaheli või üldine tegevuspaika kirjeldav funktsioon, ei pruugi nüansside tabamise täpsus olla niivõrd oluline ning kuidas üldistava või kirjeldava vaste kasutamine võib edukalt täita originaaltekstis oleva helisõna funktsiooni. Seda kujutas näiteks teoses linnuhäälte tõlkimine (5), kus onomatopöa eesmärk oli anda edasi linnulaulu olemasolu tegevuspaigas, mitte selle linnulaulu spetsiifilist olemust, olgu see siis heli katkendlikkust (5a, 5b) või kiirust (5c) rõhutav onomatopöa. Nii ilmnes helisõnade kategooriate erinevustest, kuivõrd mõjutab onomatopöa funktsioon tekstis seda, kuidas nähtust tõlkides talitleda ning kuivõrd oluline on seda tõlkides jälgida väljakujunenud või üldtunnustatud vaste täpsust, leksikaliseeritust, ümbritseva teksti kaasamist või kompenseerimist ning millal ei mõjuta üldistava vaste kasutus sellisel kujul sisu mõistmist.

Teose kolmes eestinduses onomatopöa tõlkimist analüüsides selgus, et tõlkijad olid kasutanud järgmiseid strateegiaid: eesti keeles välja kujunenud vasteid, üldistamist, helisõna mitte-onomatopoeetiliselt, kirjeldavalt edasi andmist, helisõna kas täielikult välja jätmist või selle asemel mitte-onomatopoeetilise sõna kasutamist, mis algsele imiteeritavale helile ka kirjeldavalt ei viita, ning et tõlkijad olid eestindustes lisanud helisõnu ka sinna, kus originaalis neid ei esinenud. Strateegiate valikut võis mõjutada näiteks helisõnu ümbritsev kontekst – nagu ilmnes (19) näites, kus Tammsaare väljendas omadussõna *droning* tähendust oma tõlkes kasutades onomatopoeetilist vastet, *suminat* (vt lk 35–36) – või näiteks helisõnade leksikaliseeritus kummaski keeles.

Leksikaliseerumise mõjusid illustreeris näiteks ingliskeelse neljanda leksikaliseerituse taseme onomatopöa *ringing* kasutus teoses tegusõnana, nii heli jäljendavalt (korpus, 114–119) kui ka viisil, mil see iseseisvalt heli ei jäljendanud, nagu ilmneb (12) näitelausest, kus ei olnud tegemist teoses levinud kella helisemisega, mis tekitab päriselulise heli, mida onomatopöa teoses jäljendab, vaid sõnade kõrvus helisemisega või kumisemisega, mille puhul ei ole tegemist päriselulise heli jäljendamise vaid ülekantud tähendusega (vt lk 32). Analüüsist väljendus ka helisõnade

onomatopoeetilisuse määramise keerukus, näiteks püssi laskmise heli jäljendava näite (8) puhul (vt lk 25) –, mis on järjekordseks mõjuteguriks onomatopöa tõlkimisele. Lisaks illustreerisid leiud leksikaliseeritusest tulenevaid erisusi lähtekeele helisõna ja selle sihtkeelse vaste onomatopoeetilisuse tasemes, millest tulenevalt võis inglise keeles onomatopoeetilisuse staatuse osas erimeelsusi tekitav sõna *sigh* omada aga eesti keeles selgelt onomatopoeetilist välja kujunenud vastet *ohkama* (vt lk 19–20).

Kordustõlgete puhul täheldati rohkemate väljakujunenud ja üldkasutatavate onomatopoeetiliste vastete kasutust Rajandi 1972. redigeeritud tõlkes enam kui Tammsaare 1929. aasta esmatõlkes ning Kaera 2021. aasta tõlkes veelgi enam, kui Rajandi tõlkes. Selle arvelt oli mõlemas kordustõlkes vähem üldistamist ja välja jätmist. Küll aga esines Rajandi tõlkes Tammsaare esmatõlkest rohkem helile viitavalt kirjeldamist. Siinkohal on esmatõlke väljakujunenud vastete võrdlusel aga taas oluline märkida ajalist vahet tõlgete vahel (91 aastat Tammsaare esmatõlke ja Kaera kordustõlke vahel) ning et mõju võib avaldada seega ka ajastukohase keelekasutuse erisused, mille uurimine siinse magistritöö eesmärkide hulka ei kuulunud.

Kokkuvõttes illustreerisid kõik kolm eestindust, kuivõrd mitmekesine on onomatopöa valdkond, kui palju erinevaid tegureid mõjutavad helisõnade tõlkimise protsessi ja tulemusi ning kuidas helisõnade valdkonna keerukused, näiteks erimeelsused helisõnade määratlemisel ning helisõnade keele- ja kultuurispetsiifilisusest tulenevad raskused, mõjutavad suuresti nende tõlkimist.

Kokkuvõte

Magistritöö eesmärk oli analüüsida ning anda ülevaade onomatopoeetiliste sõnade esinemisest ning nende tõlkimisest Oscar Wilde'i „Dorian Gray portree“ originaalse ingliskeelse 1891. aasta versiooni ning selle kolme eestinduse näitel. Onomatopöad kui keeleteaduslikku nähtust on tõlketeaduses seni uuritud võrdlemisi vähe, ning seetõttu on vajaka ka just sellele keskenduvatest teoreetilistest käsitlustest. Siinne magistritöö annab ülevaate onomatopöa mõjust lugeja arusaamisele tekstist, analüüsib tõlkijate kasutatud strateegiaid ja lahendusi ning rõhutab ja toob seeläbi esile onomatopöa tõlkimise olulisust. Sel viisil panustab magistritöö nii teadlikkuse tõstmisesse onomatopöa tõlkimise võimalustest ning toob esile selle keelenähtuse laiema interdistsiplinaarse uurimise vajalikkust.

Töö teoreetilises osas tutvustati onomatopöad kui nähtust, esitleti varasemaid uuringuid onomatopöa valdkonnas ja käsitleti seeläbi onomatopöad nii keeleteaduse kui ka tõlketeaduse kontekstis, tutvustades ka kordustõlke ja redigeeritud tõlke nähtust. Uurimuse empiirilises osas analüüsiti onomatopoeetiliste sõnade tõlkimisel kasutatud tõlkestrateegiaid ja meetodeid ning analüüsiti nende võimalikku seost lähtetekstis esinevate helisõnade olemusega, leksikaliseerituse ja funktsiooni kategooriaga. Analüüsis lähtuti kolmest uurimisküsimusest: millised on teose kolme eestinduse tõlkijate strateegiad onomatopöa tõlkimisel, kas ja kui suurt rolli mängib onomatopoeetiliste sõnade leksikaliseeritus nende tõlkimises ning kuidas täpselt võib onomatopöa tõlkimine või mitte tõlkimine mõjutada lähtetekstis kujutatut edasi andmist sihttekstis?

Analüüsi tulemusel selgus, et eestindustes tõlgiti onomatopöad nii väljakujunenud ehk üldtunnustatud vastete kasutamise, üldistamise ehk vähem täpsemate onomatopoeetiliste vastete kasutamise, kirjeldamise ehk helile viitava mitte-onomatopoeetilise sõna või fraasi kasutamise ning kohati ka välja jätmise teel. Lisaks olid tõlkijad lisanud helisõnu konteksti, kus originaalis neid ei leidunud. Viimase strateegia puhul analüüsiti töös võimalikke põhjuseid helisõnade lisamiseks, millest peamisteks osutusid esinenud juhtude puhul lisatud helisõnu ümbritsev algne kontekst ning erinevused helisõnade leksikaliseerituse tasemes kahe keele vahel.

Leksikaluseerumise mõju ilmnas näiteks inglise keeles vähem leksikaliseerunud helisõnade puhul ka tõlgetes kohati vähem onomatopoeetiliste vastete kasutamises või erisustes ühe keele

helisõna onomatopoeetilise taseme ja teises keeles sellele helisõnale välja kujunenud tõlkevaste(te) onomatopoeetilise taseme vahel. Küll aga avaldus leksikaliseerumise mõju vaid üksiknäidete analüüsis ning töö analüüs ei näidanud selgelt läbivaid leksikaliseerumisest tulenevaid mõjusid ühtlaselt kõigis kolmes eestinduses.

Onomatopöa tõlkimise ja tõlkimata jätmise mõju analüüsidest ilmnes, et mõlemal puhul sõltus mõju vastava helisõna algsest kontekstist ja selle helisõna funktsioonist tekstis. Siinse töö puhul eristusid sellisel määral enim inimeste häälte kategooria helisõnad, mille puhul oli nii helisõnade erinevalt tõlkimisest tulenevate nüansside, kui ka helisõnade täielikult välja jätmise või mitte-onomatopoeetilise asendamise puhul mõju enim märgatav, seda just inimeste emotsioonide, kõneviisi ja suhtumise väljendamisel. Vähim avaldasid sellised erisused mõju loomade häälte kategoorias, mille helisõnade funktsioon väljendus rohkem tausta ja toimumispaika üldiselt kirjeldavana.

Esmatõlke ja kordustõlgete võrdlevas analüüsis selgus, et kordustõlgetes oli kasutatud rohkem väljakujunenud onomatopoeetilisi vasteid ning vähem üldistamist ja välja jätmist, kui esmatõlkes. Kaera kordustõlkes oli helile viitavat kirjeldavat tõlget kasutatud vähem, kui Tammsaare esmatõlkes, kuid Rajandi oli oma redigeeritud tõlkes kasutanud Tammsaare esmatõlkest rohkem kirjeldava tõlkimise tõlkestrateegiat.

Kokkuvõttes illustreerisid magistritöö analüüsitulemused onomatopöa valdkonna üldist olemust – seda nii eesti keeles kui ka lähteteksti originaalkeeles, inglise keeles – ja valdkonna mitmekesisust. Analüüsi käigus ilmnenuid raskused sõnade onomatopoeetilise määramise, helisõnade kategoriseerimise, leksikaliseerumise protsessi ja konteksti mõjude tuvastamise ning helisõnade keele- ja kultuurispetsiifilisusest tulenevate mõjuteguritega toetasid teoreetilises osas esitletud varasemate uuringute möönmisi ning nende seost onomatopöa tõlkimise väljakutsetega. Analüüsitulemused tõid välja, kui olulised võivad helisõnad olla tähenduse edasiandmisel, kujutuspiltide loomisel ja emotsioonide esile kutsumisel ning kuivõrd tähtis on nende funktsioonist tulenevalt seeläbi nende tõlkimine.

Kasutatud kirjandus

Esmased allikad:

Wilde, Oscar 1891. *Picture of Dorian Gray*. London: Wordsworth Editions.

Wilde, Oscar 1929. *Dorian Gray portree*. Tõlkinud Anton Hansen Tammsaare. Tartu: Eesti Kirjanduse Selts.

Wilde, Oscar 1972. *Dorian Gray portree*. Tõlkinud Anton Hansen Tammsaare, redigeerinud Henno Rajandi. Tallinn: Eesti Raamat.

Wilde, Oscar 2021. *Dorian Gray portree*. Tõlkinud Krista Kaer. Tallinn: Varrak.

Teisesed allikad:

Akita, Kimi; Dingemanse, Mark 2019. Ideophones (Mimetics, Expressives). — Mark Aronoff (toim.) *Oxford Research Encyclopedia of Linguistics*. Oxford: Oxford University Press, 1, 3–6. doi: 10.1093/acrefore/9780199384655.013.477

Azari, Raziéh; Sharififar, Masoud 2017. Translating onomatopoeia: An attempt toward translation strategies. *Review of Applied Linguistics Research*, 3(3): 72–92.

Bauer, Laurie 1983. *English word-formation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Berman, Antoine 1990. La retraduction comme espace de traduction. *Palimpsestes*, 13: 1–7.

Bredin, Hugh 1996. Onomatopoeia as a Figure and a Linguistic Principle. *New Literary History*, 27: 555–569.

Casas-Tost, Helena 2014. Translating onomatopoeia from Chinese into Spanish: a corpus-based analysis. *Perspectives: Studies in Translatology*, 22(1): 39–55

Dastjerdi, Hossein Vahid; Mohammadi, Amene 2013. Revisiting “Retranslation Hypothesis”: A Comparative Analysis of Stylistic Features in the Persian Retranslations of *Pride and Prejudice*. *Open Journal of Modern Linguistics*, 3(3): 174–181.

Douglas, Harper 2019. Online Etymology Dictionary. Vaadatud 11.05.2025 aadressil <https://www.etymonline.com>

[EKSS]

Eesti keele seletav sõnaraamat (EKSS) 2009. Vaadatud 11.05.2025 aadressil <https://www.eki.ee/dict/ekss/>

[ETY]

Eesti etümoloogiasõnaraamat (ETY) 2012. Vaadatud 02.05.2025 aadressil
<https://arhiiv.eki.ee/dict/ety>

Flyxe, Martin 2002. Translation of Japanese Onomatopoeia into Swedish (with focus on lexicalization). *Africa & Asia*, 2: 54–73.

Gregová, Renáta; Hrytsu, Dmytro 2023. An acoustic analysis of a sample of English and Ukrainian onomatopoeias: A pilot study. *Govor/Speech*, 40(1): 3–26. doi: 10.22210/govor.2023.40.01

Gubern, Román. 1972. *Lenguaje de los comics*. Barcelona: Ediciones Península.

Hayase, Mitsuaki 1978. Eigoyaku o toshite mita nihongo no giseigo no tokucho. *Kansai gaikokugo daigaku kenkyu ronshu*, 09(28): 117–127.

Heinsoo, Heinike 2004. Kulta kulisee ja raha krabiseb. Deskriptiivverbide tajumisest omas keeles ja võõras keeles. *VIRSU II. Suomi ja viro kohdekielenä*, 15(24): 129–141.

Hermans, Theo 2007. *The Conference of the Tongues*. Manchester: St. Jerome.

[IES]

Inglise-eesti masintõlkesõnastik (IES) s. a. Vaadatud 09.05.2025 aadressil
<https://arhiiv.eki.ee/dict/ies/>

Inose, Hiroko 2008. Translating Japanese onomatopoeia and mimetic words. — Anthony Pym & Alexander Perekrstenko (toim.) *Translation research projects 1*. Tarragona: Intercultural Studies Group, 97.

Kadooka, Ken-ichi 2005. On the Degree of Lexicalization in English Onomatopoeia from a Historical Perspective. *Scopus*, 27(1): 1–13.

Takehi, Hisao 1983. Onomatopoeic Expressions in Japanese and English. *Proceedings of the XIIIth International Congress of Linguists*, 6: 913–18.

Kambuziyya, Aliyeh Kord-e Zafaranlu; Zeinolabedin, Ali 2014. A Comparison between Onomatopoeia and Sound Symbolism in Persian and English and Their Application in the Discourse of Advertisements. *International Journal of Basic Sciences & Applied Research*, 3(SP): 219–225.

Koskinen, Kaisa; Paloposki, Outi 2010. *Retranslation. Handbook of Translation Studies*. Amsterdam: John Benjamins: 294, 25.

Langemets, Margit 2009. Nimisõna süstemaatiline polüseemia eesti keeles ja selle esitus eesti keelevaras (dissertatsioon). Vaadatud 29.04.2025 aadressil

https://www.academia.edu/81209728/Tallinna_Ülikool_Humanitaarteaduste_Dissertatsioonid_Tallinn_University_Dissertations_on_Humanities

- Lipka, Leonhard 2002. *English Lexicology: Lexical Structure, Word Semantics & Word-formation*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Merioja, Maarja 2022. Teadustekstide eesti keelde tõlkimise problemaatikast nelja „Handbook of Translation Studies“ artikli tõlkimise näitel (magistritöö). Vaadatud 09.05.2025 aadressil <http://hdl.handle.net/10062/89218>
- Newmark, Peter 1988. *A Textbook of Translation*. New York & London: Prentice Hall.
- Paloposki, Outi; Koskinen, Kaisa 2010. Reprocessing texts. The fine line between retranslating and revising. *Across Languages and Cultures*, 11: 29–49. doi:10.1556/Acr.11.2010.1.2
- Põlma, Valve 1967. Onomatopoeetilised verbid eesti kirjakeeles. Dissertatsioon filoloogiakandidaadi teadusliku kraadi taotlemiseks. Käsikiri Eesti Keele Instituudis. Tallinn.
- Raadik, Maire 2008. Lugu „ärakaotatud“ jutumärkidest. — Eesti Keele Instituut. *Keelenõuanne soovitab 4*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 164–183.
- Rohan, Olivia; Sasamoto, Ryoko; Jackson, Rebecca 2018. Argumentation, Relevance Theory and Persuasion: An Analysis of Onomatopoeia in Japanese Publications Using Manga Stylistics. — Piotr Cap (toim.). *International Review of Pragmatics*. Leiden: Brill, 219–242. doi:10.1163/18773109-01002005
- Rohan, Olivia; Sasamoto, Ryoko; O’Brien, Sharon 2021. Onomatopoeia: A Relevance-Based Eye-Tracking Study of Digital Manga. *Journal of Pragmatics*, 186: special issue, 60-72. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2021.09.018>
- Sasamoto, Ryoko. 2021. Onomatopoeia, translation and relevance. — Manuel Padilla Cruz ja Agnieszka Piskorska (toim.). *Pragmatics & Cognition*. New Developments in Relevance Theory eriväljaanne, 28(2): 347–375.
- Silvet, Johannes 1991. *Inglise-eesti sõnaraamat, I. 5. trükk*. Tallinn: Valgus.
- 1992. *Inglise-eesti sõnaraamat, II. 5. trükk*. Tallinn: Valgus.
- EKI ühendsõnastik 2025. Eesti Keele Instituut, Sõnaveeb. Vaadatud 11.05.2025 aadressil <https://sonaveeb.ee/>
- Torop, Peeter 2020. Ideoloogia väli tõlketeooria ja tõkeloo dialoogis. *Methis. Studia humaniora Estonica: Vene kirjanduse tõlkeideoloogia* erinumber 25/2020, 16.

- Vanderschelden, Isabelle 2000. Why retranslate the French classics? The impact of retranslation on quality. — M. Salma-Carr (toim.). *On Translating French Literature and Film II*. Amsterdam/Atlanta: Rodopi: 1–2.
- Veldi, Enn. 1987. Estonian Onomatopoeia: A Typological Approach. — Ülle Viks (toim.). *The Eleventh International Congress of Phonetic Sciences, 193–196*. Tallinn: Academy of Sciences of the Estonian S.S.R.
- Veldi, Enn 1994. Onomatopoeic Words in Bilingual Dictionaries (with Focus on English-Estonian and Estonian-English). — William S. Chisholm (toim.). *Dictionaries*. Journal of The Dictionary Society of North America, 74–85. Cleveland: Cleveland State University.
- Vihand, Marian 2023. Onomatopoeia in the *Manga Shakespeare* Adaptation of the Original Shakespeare's Comedy Play *A Midsummer Night's Dream*: Creation of Meaning Through Multi-Medial Translation (bakalaureusetöö). Vaadatud 07.11.2024 aadressil <https://hdl.handle.net/10062/92258>
- [VSL]
Võõrsõnade leksikon 2012. Eesti Keele Instituut. Vaadatud 30.10.2024 aadressil <https://arhiiv.eki.ee/dict/vsl/>
- Yaqubi, Mojde; Amini, Mansour 2018. Translation of Onomatopoeia: Somewhere between Equivalence and Function. *Studies in Linguistics and Literature* 2(3): 205–222. doi: 10.22158/sll.v2n3p205

Summary

The aim of the thesis was to analyse and give an overview of the occurrences and the translations of onomatopoeic words using the example of Oscar Wilde's *The Picture of Dorian Gray*, the version published in 1891, and its three Estonian translations. In translation studies, onomatopoeia as a linguistic phenomenon has thus far been under-researched. Hence, very few theoretical approaches exist that focus on that specific aspect. This thesis will provide an overview of the influence of onomatopoeia on the reader's comprehension of the text, and analyse the strategies and solutions used by different translators, thereby emphasising and highlighting the importance of onomatopoeia in translation. Through these aspects, the thesis aims to broaden the awareness of different possibilities when it comes to translating onomatopoeia, and to show the research gap present in the interdisciplinary research of the phenomenon.

In the theoretical part of the thesis, onomatopoeia as a linguistic phenomenon was introduced and previous research in the field was presented, through which onomatopoeia was discussed in the context of both linguistics and translation studies, while additionally introducing the phenomena of retranslation and edited translation. In the empirical part of the thesis, the translation strategies and methods used in the translation of onomatopoeia were analysed along with their possible connection to the nature of the sound imitation words, lexicalisation, and function categories in the source text. The analysis was based on three research questions: what are the strategies used in the translation of onomatopoeia by the three Estonian translators, whether and to what extent can the lexicalisation of onomatopoeic words play a role in their translation, and how exactly can the translation or non-translation of onomatopoeia affect the rendering of the source text in the target text?

The analysis revealed that in Estonian translations, onomatopoeic words translated in the following ways: using established or commonly accepted equivalents, using general onomatopoeic translations that weren't established equivalents of the original onomatopoeia, using non-onomatopoeic descriptions that referred to the existence of sound but were not onomatopoeic on their own, or sometimes by using omission. In addition, the translators had added onomatopoeia in contexts where they were not found into the original. For the latter strategy, the analysis showed

that the main reasons were the original context surrounding the added onomatopoeic words and the differences in the level of lexicalisation of those words between the two languages, English and Estonian. The effect of lexicalisation, for instance, was also evident in the use of less onomatopoeic equivalents when translating onomatopoeia of lower lexicalisation levels in English, or in the differences between the level of onomatopoeic status of a word in one language and the level of onomatopoeia of the translation equivalent(s) developed for that word in another language. However, the effects of lexicalisation were only apparent in individual examples, and the analysis of the work did not show evident, cross-cutting effects of lexicalisation uniformly across the three Estonian translations.

Analysis of the effects of the translation or non-translation of onomatopoeia showed that they depended on the original context of the onomatopoeic word and the function of that word in the text. In the case of this research, the onomatopoeia in the category of human voices differed most in this respect, with the effects of both nuances of the onomatopoeia resulting from the differential translation and the omission or non-onomatopoeic substitution, of the onomatopoeic words being the most noticeable, particularly in the expression of people's emotions, speech patterns and attitudes. Such differences had the least effect in the category of animal sounds, where the function of the onomatopoeic words was more apparent rather in describing the background and the scene in general.

The comparison between the first translation by Tammsaare and the two newer translations, by Rajandi and Kaer respectively, showed that the latter ones used more established onomatopoeic matches than the first one, while also using fewer generalisations and omissions than the first translation. Krista Kaer's re-translation also used less descriptive translation, when it comes to referring to sound, than the first translation of the book by Anton Hansen Tammsaare. Rajandi, however, opted for a more descriptive strategy in his edited translation compared to Tammsaare's first translation.

Overall, the results presents in this Master's thesis illustrated the general nature of the field of onomatopoeia – both in Estonian and in the original language of the source text, English – as well as the diversity of the field. On the whole, difficulties in determining the onomatopoeic status of words, categorising them, identifying the lexicalisation process and contextual influences, and

the influencing factors arising from the language- and culture-specificity of onomatopoeia that were evident from the analysis, supported the admissions of previous studies presented in the theoretical section and their relation to the challenges of onomatopoeic translation. The results of the analysis highlighted the importance of onomatopoeia in conveying meaning, creating imagery, evoking emotions, and the importance of their function in translation.

Lisad

Lisa 1

Korpus Oscar Wilde'i romaani „Dorian Gray portree“ ja selle kolme tõlke onomatopoeetilistest üksustest – esimene osa

	Onomatopöa originaalis	Oscar Wilde	Anton Hansen Tammsaare	Henno Rajandi	Krista Kaer	Kategooria
1.	Barked	<i>A dog barked as they went by, and far away in the darkness some wandering sea-gull screamed.</i> (lk 182)	<i>Koer hakkas nende mööda sõites haukuma ja eemal pimeduses karjus rändav merikajakas.</i> (lk 230)	<i>Kui nad mööda sõitsid, hakkas koer haukuma ja kaugel eemal pimeduses karjus ringiuitav merikajakas.</i> (lk 189)	<i>Kui nad möödusid, hakkas haukuma üks koer ning kaugel pimeduses kisendas ekslev merikajakas.</i> (lk 192)	Loomade häälte
2.	Buzz Buzzed	<i>A furry bee came and buzzed round it for a moment.</i> (lk 31)	<i>Karvane mesilane tuli ja sumises silmapilguks tema ümber.</i> (lk 53)	<i>Karvane mesilane tuli ja sumises silmapilguks selle ümber.</i> (lk 29)	<i>Üks karvane mesilane tuli ja sumises hetke selle ümber.</i> (lk 29)	Loomade häälte
3.		<i>The flies buzzed round the table and crawled over the stained cloth.</i> (lk 75)	<i>Kärbsed surusid laua ümber ja ronisid mööda määrdund lina.</i> (lk 104)	<i>Kärbsed sumisesid laua ümber ja ronisid määrdund linal.</i> (lk 74)	<i>Kärbsed sumisesid laua ümber ja roomasid plekilisel laudlinal.</i> (lk 76)	Loomade häälte
4.		<i>A bee flew in and buzzed round the blue-dragon bowl that...</i> (lk 97)	<i>Mesilane lendas aknast sisse ja sumises vesineitsi karva vaasi ümber; mis...</i> (lk 130)	<i>Mesilane lendas sisse ja sumises sinise glasuuritud vaasi ümber; mis...</i> (lk 98)	<i>Üks mesilane lendas sisse ja sumises sinise idamaise mustriga portselanvaasi ümber; mis...</i> (lk 100)	Loomade häälte
5.		<i>A fly buzzed noisily about the room, and the ticking of the clock...</i> (lk 169)	<i>Kärbes pirises rahurikkvalt toas ja kella tiksumine...</i> (lk 214)	<i>Kärbes lendas valjul suminal toas ringi ja kella tiksumine...</i> (lk 174)	<i>Üks kärbes sumises valjusti toas ning kella tiksumine...</i> (lk 178)	Loomade häälte
6.		<i>There was the trampling of myriad feet and the low buzz of voices.</i> (lk 198)	<i>Kuuldus nagu tuhandete jalgade müdin ja vaiksete häälte sumin</i> (lk 249)	<i>Kostis lugematute jalgade müdinat ja tasast häältesuminat.</i> (lk 207)	<i>Kostis lõpmata paljude jalgade trampimist ja vaikset häältesuminat.</i> (lk 209)	Inimeste häälte
7.		Chirrup chirruping	<i>A grasshopper began to chirrup by the wall...</i> (lk 15)	<i>Rohutirts hakkas müüri siristama ja...</i> (lk 34)	<i>Müüri ääres hakkas siristama rohutirts ja...</i> (lk 11)	<i>Üks rohutirts hakkas müüri ääres siristama ning...</i> (lk 11)

8.		<i>There was a rustle of chirruping sparrows in the green lacquer leaves of the ivy...</i> (lk 22)	<i>Efeu lakitud lehtede roheluses kostis sirtsuvate varblaste krabistamine ja...</i> (lk 41)	<i>Luuderohu läikivate lehtede rohelusest kostis varblaste siutumist ja sabinat...</i> (lk 18)	<i>Sädistavad varblased sahistasid rohelistes, otsekui lakitud luuderohulehtedes...</i> (lk 18)	Loomade hääled
9.	Chime	<i>Three o'clock struck, and four, and the half-hour rang its double chime, but Dorian Gray did not stir.</i> (lk 98)	<i>Kell lõi kolm, lõi neli, lõi pool viis, kuid...</i> (lk 132)	<i>Kell lõi kolm, siis neli, siis kumises pooltunni kahekordne löök...</i> (lk 100)	<i>Kell lõi kolm ja neli ning kõlasid kaks pooltunni lööki...</i> (lk 102)	Muud helid
10.	Chuckled	<i>"They say that when good Americans die they go to Paris," chuckled Sir Thomas...</i> (lk 46)	<i>„Õeldakse, surres lähevad head ameeriklased Pariisi," kihistas sir Thomas...</i> (lk 75)	<i>„Õeldakse, et pärast surma lähevad head ameeriklased Pariisi," kihistas sir Thomas...</i> (lk 43)	<i>„Õeldakse, et head ameeriklased lähevad pärast surma Pariisi," kõhistas Sir Thomas...</i> (lk 44)	Inimeste hääled
11.	Clatter	<i>Through the rumble of omnibuses, and the clatter of street-cabs, he could hear...</i> (lk 75)	<i>Omnibuste põrina ja troskade müra peale vaatamata kuulis ta ometi...</i> (lk 104)	<i>Läbi bussimüra ja troska-logina kuulis ta...</i> (lk 74)	<i>Üle omnibusside kolina ja voorimehevankrite logina kuulis ta...</i> (lk 76)	Muud helid
12.	Click	<i>In a second he heard the click of a revolver, and saw...</i> (lk 186)	<i>Silmapilk kuulis ta revolvri klõksu, nägi...</i> (lk 235)	<i>Samas kuulis ta revolvrikuke plõksatust, nägi...</i> (lk 194)	<i>Hetke pärast kuulis ta revolvri naksatust, nägi...</i> (lk 197)	Muud helid
13.	Crash	<i>There was a cry heard, and a crash.</i> (lk 217)	<i>Kuuldus karjatus ja prantsatus.</i> (lk 271)	<i>Kostis karjatus ja kukkumiseprantsatus.</i> (lk 227)	<i>Kõlas karjatus ja mürtsatus.</i> (lk 231)	Muud helid
14.	Creaked	<i>The woodwork creaked and seemed to cry out as if in pain.</i> (lk 158)	<i>Puust astmed krägisesid ja näisid nagu valu pärast karjumat.</i> (lk 201)	<i>Puust astmed kägisesid ja oleksid nagu valu pärast karjunud.</i> (lk 163)	<i>Põrandalauad kriuksusid ning näis, nagu karjaksid need valust.</i> (lk 166)	Muud helid
15.	Drip	<i>He could hear nothing, but the drip, drip on the threadbare carpet.</i> (lk 157)	<i>Ta ei kuulnud midagi, ainult tilkumist – tilkumist kulunud vaibale.</i> (lk 200)	<i>Ta ei kuulnud midagi, ainult tilkumist – tilkumist kulunud vaibale.</i> (lk 162)	<i>Ta ei kuulnud midagi peale tilkade langemise kulunud vaibale.</i> (lk 165)	Muud helid
16.	Drummed	<i>The lad muttered something to himself and drummed on the window-pane with his coarse fingers.</i> (lk 69)	<i>Poiss pomises midagi endamisi ja põristas oma karedate sõrmedega aknaruudul.</i> (lk 98)	<i>Noormees pomises midagi endamisi ja põristas jämedate sõrmedega vastu aknaruutu.</i> (lk 68)	<i>Noormees pomises midagi endamisi ja trummeldas jämedatoimeliste sõrmedega vastu aknaruutu.</i> (lk 71)	Muud helid
17.	gasped gasping	<i>"Something of a load to carry, sir," gasped the little man when they reached the top landing.</i> (lk 122)	<i>„Õige paras kandam talumiseks, sir," lõõtsutas väike mees üles jõudes ja...</i> (lk 161)	<i>„Oli ikka paras kandam küll, sir," lõõtsutas väike mees, kui nad ülemisele trepiplatvormile jõudsid.</i> (lk 125)	<i>„Paras koorem kanda, härra," ähkis väike mees, kui nad jõudsid kõige ülemisele trepimademele.</i> (lk 127)	Inimeste hääled

18.		“Always glad to have a rest, Mr. Gray,” answered the frame-maker, who was still gasping for breath. (lk 124)	„Rõõmustan alati, kui puhata võin, mr. Gray,“ vastas raamitegija, kes ikka veel lõõtsutas . (lk 162)	„Puhkus kulub alati marjaks ära, mr. Gray,“ vastas raamimeister, kes ikka veel lõõtsutas . (lk 127)	„Puhkus üle rõõmustan ma alati,“ vastas raamitegija, ahmides ikka veel õhku. (lk 129)	Inimeste hääled
19.		“What do you want?” he gasped . (lk 187)	„Mis te tahate?“ lõõtsutas Dorian. (lk 235)	„Mis te tahate?“ lõõtsutas Dorian. (lk 194)	„Mida te tahate?“ hingeldas ta. (lk 197)	Inimeste hääled
20.	groan groans	The curtain went down on a titter and some groans . (lk 89)	Eesriie langes naerukihina ja urina saatel. (lk 121)	Eesriie langes naerukihinate ja urinate saatel. (lk 89)	Eesriie langes itsituste ja mõne oige saatel. (lk 91)	Inimeste hääled
21.		There was a stifled groan and the horrible sound of some one choking with blood. (lk 156)	Kuuldus lämmatatud oie ja iseenda veres lämbuva inimese kole häälightsus. (lk 200)	Kuuldus summutatud oie ja iseenda veres lämbuva inimese kohutav häälightsus. (lk 162)	Kostis summutatud oie ning jube hää, nagu lämbuks keegi verre. (lk 165)	Inimeste hääled
22.		A groan broke from Campbell’s lips and he shivered all over. (lk 168)	Oie kostis Campbell’i huulilt ja ta värises kogu kehast. (lk 214)	Campbelli huulilt kostis oie ja ta hakkas kogu kehast värisema. (lk 174)	Campbelli huulilt pääses oie ja ta värises üleni. (lk 177)	Inimeste hääled
23.		...from the far end of the conservatory came a stifled groan , followed by... (lk 194)	...aia kaugemast otsast kostis surutud oie , millele järgnes... (lk 245)	...kui talveaia kaugemast otsast kostis lämmatatud oie , millele järgnes... (lk 202)	...kui talveaia tagumisest otsast kostis summutatud oie , millele järgnes... (lk 205)	Inimeste hääled
24.	Growled	The old gentleman growled approvingly and rang the bell for his servant. (lk 43)	Vanahärra urises heakskiitvalt ja kõlistas kella teenija kutseks. (lk 66)	Vanahärra urises heakskiitvalt ja helistas teenija kutsumiseks kella. (lk 40)	Vanahärra uratas heakskiitvalt ja helistas teenrile kella. (lk 41)	Inimeste hääled
25.		“Down on your knees!” growled the man. (lk 187)	“Põlvili!” urises mees. (lk 236)	„Põlvili!“ urises mees. (lk 194)	„Põlvili!“ urises mees. (lk 197)	Inimeste hääled
26.	grumble grumbling grumbled	...he found his uncle sitting in a rough shooting-coat, smoking a Cheroot and grumbling over The Times. (lk 39)	...leidis lord Henry oma onu jämedas jahikuues istumas ja suurt ning tüsedat sigarit suitsetamas, kuna ta ise „The Times’i“ üle urises . (lk 62)	...istus onu tugitoolis, karune jahikuub seljas, manila sigar hambus, ja luges pahameelest urisedes „Times’i“. (lk 37)	...leidis ta onu istumas, seljas kore jahikuub, suitsetamas sigarit ja torisemas The Timesi üle. (lk 38)	Inimeste hääled
27.		“Who are her people?” grumbled the old gentleman. (lk 42)	„Kes on selle naise sugulased?“ urises vanahärra. (lk 65)	„Kes on selle naise sugulased?“ urises vanahärra. (lk 39)	„Mis perekonnast see tüdruk on?“ porises vanahärra. (lk 40)	Inimeste hääled

28.		... said the lad with a good-natured grumble . (lk 67)	...ütles pois heasüdamlikult urisedes . (lk 95)	...ütles pois heasüdamlikult urisedes . (lk 66)	... torises noormees heasüdamlikult. (lk 68)	Inimeste hääled
29.		She grumbled at his unpunctuality, as he entered. (lk 75)	Ta urises poja ebatäpsuse pärast, kui see sisse astus. (lk 104)	Ema ootas teda all ja torises poja ebatäpsuse pärast. (lk 74)	Kui James tупpa astus, nurises ema tema hilinemise pärast. (lk 76)	Inimeste hääled
30.	hiccoughed	"There goes the devil's bargain!" she hiccoughed , in a hoarse voice. (lk 185)	„Seal läheb vanakurja mausroog! kähises ta karedal häälel. (lk 234)	„Seal läheb kuradile müüdnud hing! luksus ta kähiseval häälel . (lk 193)	„Seal läheb end kuradile müüdnud mees, “ luksus ta käheda häälega . (lk 196)	Inimeste hääled
31.	hissing hisses hissed	...and hissing into my ear, in a tragic <i>whisper</i> which must have been perfectly audible to everybody in the room... (lk 17)	...kuna ta ise mulle kõrva sosistas kõige imestusväärilisemaid üksikasju – traagilisel <i>sisinal</i> ... (lk 36)	...kellest ta mulle kõige vapustavamaid üksikasju kõrva sosistas , tehes seda traagilisel <i>sisinal</i> ... (lk 13)	...ning sisistas traagilisel <i>sosinal</i> , mis oli ilmselt täiesti kuuldav kõigile toasviibijatele, mulle kõrva... (lk 13)	Inimeste hääled
32.		There was a rattle of cups and saucers and the hissing of a fluted Georgian urn. (lk 36)	Kostis tee- ja alustasside kõlin ja rihvatud gruusia teemasina susin . (lk 58)	Kostis tee- ja alustasside kõlin ja vanaaegse rihvatud teemasina susin . (lk 34)	Oli kuulda tasside ja alustasside kõlinat ning kitsa kõrge kaheksateistkümnenda sajandi teekeetli sisinat . (lk 34)	Muud helid
33.		When the second act was over, there came a storm of hisses , and Lord Henry... (lk 87)	Peale teist vaatust läks lahti sisistustorm ja lord Henry... (lk 119)	Teise vaatuse lõpus puhkes tormiline sisin , lord Henry... (lk 88)	Kui teine vaatus läbi sai, kõlas tormiline sisin ning lord Henry... (lk 90)	Inimeste hääled
34.		I heard them hissing , and I smiled. (lk 90)	Kuulsin nende sisistamist ja ma naeratasin. (lk 122)	Kuulsin nende sisistamist ja naeratasin. (lk 90)	Ma kuulsin nende sisinat ja naeratasin. (lk 93)	Inimeste hääled
35.		"Why didn't you kill him?" she hissed out, putting haggard face quite close to his. (lk 188)	„Miks te ei tapnud teda?“ sosistas ta kõhna nägu otse mehe oma lähedale pannes. (lk 237)	„Miks sa teda ära ei tapnud?“ kähistas ta, lähendades oma nälgunud näo mehe omale. (lk 195)	„Miks sa teda ei tapnud?“ sisistas ta, kummardades oma kõhna näo päris mehe näo ligi. (lk 198)	Inimeste hääled
36.	knock knocked knocking	There came a knock at the door, and the butler entered with... (lk 36)	Ukselt kostis koputus ja teener ilmus koormatud kandikuga... (lk 58)	Koputati uksele ja ilmus teener teekandikuga... (lk 34)	Uksele koputati , teener astus täis kandikuga sisse ja... (lk 34)	Muud helid
37.		...a knock came to the door, and his valet entered, and reminded... (lk 65)	...kostis ükselt koputus ja teener astus sisse meelde tuletama, et... (lk 92)	...kostus koputus ja teener tuli talle meelde tuletama, et... (lk 63)	...kostis koputus uksele, sisenes tema teener ja tuletas talle meelde, et... (lk 64)	Muud helid

38.		<i>Suddenly there came a knock to the door, and he heard Lord Henry's voice outside.</i> (lk 99)	<i>Äkki kostis ükselt koputus ja ukse tagant kuulis ta lord Henry häält.</i> (lk 132)	<i>Äkki kostis ükselt koputus ja ta kuulis kõrvaltoast lord Henry häält.</i> (lk 100)	<i>Äkitselt kostis koputus uksele ning ta kuulis väljas lord Henry häält.</i> (lk 102)	Muud helid
39.		<i>The knocking still continued and grew louder.</i> (lk 99)	<i>Kuid koputamine jätkus ja muutus valjemaks.</i> (lk 132)	<i>Kuid koputamine kestis edasi ja valjenes.</i> (lk 100)	<i>Koputamine jätkus ja läks valjemaks.</i> (lk 102)	Muud helid
40.		<i>As he did so, a knock came to the door.</i> (lk 121)	<i>Kohe peale seda kostis ükselt koputus.</i> (lk 159)	<i>Samal hetkel kostis ükselt koputus.</i> (lk 124)	<i>Samal ajal koputati uksele.</i> (lk 126)	Muud helid
41.		<i>In two or three minutes there was another knock...</i> (lk 121)	<i>Kahe, kolme minuti pärast kostis jällegi koputus...</i> (lk 159)	<i>Paari-kolme minuti pärast kostis uuesti koputus...</i> (lk 124)	<i>Kahe või kolme minuti pärast kostis uus koputus...</i> (lk 126)	Muud helid
42.		<i>After about ten minutes a knock came to the door, and the servant entered...</i> (lk 169)	<i>Kümne minuti pärast kostis ükselt koputus ja teener astus sisse...</i> (lk 215)	<i>Umbes kümne minuti pärast koputati uksele ja teener astus sisse...</i> (lk 175)	<i>Umbes kümne minuti pärast koputati uksele ja sisse astus teener...</i> (lk 178)	Muud helid
43.		<i>He stopped and gave a peculiar knock.</i> (lk 183)	<i>Dorian peatus ja koputas eriliselt.</i> (lk 231)	<i>Dorian peatus ja koputas kokkulepitud viisil.</i> (lk 190)	<i>Ta peatus ja koputas iseäralikul viisil.</i> (lk 193)	Muud helid
44.		<i>As he was putting it into the envelope, a knock came to the door...</i> (lk 202)	<i>Kui ta kirja ümbrikku pani, kostis ükselt koputus ja teener...</i> (lk 254)	<i>Kui ta parajasti kirja ümbrikusse pani, koputati uksele...</i> (lk 211)	<i>Kui ta kirja ümbrikku pani, kostis koputus uksele...</i> (lk 214)	Muud helid
45.		<i>They knocked, but there was no reply.</i> (lk 218)	<i>Nad koputasid, kuid ei tulnud mingit vastust.</i> (lk 272)	<i>Nad koputasid, aga keegi ei vastanud.</i> (lk 227)	<i>Nad koputasid, aga keegi ei vastanud.</i> (lk 231)	Muud helid
46.	Moan	<i>A low moan broke from her, and...</i> (lk 91)	<i>Tasane oie tõusis neiu rinnast ja ta...</i> (lk 123)	<i>Tasane oie tõusis neiu huulilt, ta...</i> (lk 91)	<i>Sibyli suust kostis vaikne oie, ta...</i> (lk 94)	Inimeste hääled
47.	murmur murmured	<i>The sullen murmur of the bees shouldering their way through the long un-mown grass...</i> (lk 11)	<i>Läbi pika niitmata rohu teed murdvate mesilaste tume sumin või...</i> (lk 29)	<i>Läbi pika niitmata rohu teed otsivate mesilaste tume sumin ja nende...</i> (lk 7)	<i>Tusane sumin, mida tekitasid mesilased, kes murdsid endale teed kõrges niitmata rohus või tiirlesid...</i> (lk 7)	Loomade hääled

48.	...I must be going, Basil," he murmured ... (lk 14)	„Kahjuks pean ma minema, Basil,“ lausus ta... (lk 33)	„Kahjuks pean nüüd minema, Basil,“ ütles ta... (lk 10)	„Kardan, et pean minema, Basil,“ promises ta... (lk 11)	Inimeste hääl
49.	“You don’t understand what friendship is, Harry,” he murmured —... (lk 18)	„Teie ei mõista, mis on sõprus, Harry,“ lausus ta. (lk 36)	„Te ei mõista, mis on sõprus, Harru,“ lausus ta... (lk 14)	„Sa ei mõista, mis on sõprus, Harry,“ promises ta... (lk 14)	Inimeste hääl
50.	“Days in the summer, Basil, are apt to linger,” murmured Lord Henry. (lk 21)	„Suvepäevad, Basil, võivad viibida,“ lausus lord Henry. (lk 41)	„Suvepäevad venivad tihti pikale, Basil,“ ütles lord Henry. (lk 17)	„Suvel kipuvad päevad pikaks venima, Basil,“ promises lord Henry. (lk 17)	Inimeste hääl
51.	You are quite right to do that,” he murmured . (lk 29)	„Teil on üsna õigus seda tehes, lausus ta. (lk 50)	„Olete üsna õigel teel,“ sosistas ta. (lk 26)	„Te talitate täiesti õigesti,“ promises ta. (lk 26)	Inimeste hääl
52.	“In that case, let our friendship be a caprice,” he murmured , flushing... (lk 32)	„Sel juhusel olgu meie sõprus ainult tuju,“ lausus ta, punastades... (lk 53)	„Sel juhul olgu meie sõprus ainult kapriis,“ lausus ta iseenda... (lk 30)	„Olgu meie sõprus sellisel juhul kapriis,“ promises ta, punastades omaenda... (lk 30)	Inimeste hääl
53.	“Is it really finished?” he murmured ... (lk 33)	„On see tõesti valmis?“ lausus ta... (lk 54)	„On see tõesti valmis?“ promises ta... (lk 30)	„Kas see on tõesti valmis?“ promises ta poodiumilt maha astudes. (lk 30)	Inimeste hääl
54.	“How sad it is!” murmured Dorian... (lk 34)	„Kui kurb see on!“ lausus Dorian... (lk 55)	„Kui kurb see on!“ promises Dorian... (lk 31)	„Küll on kurb!“ promises Dorian... (lk 31)	Inimeste hääl
55.	“Yes,” murmured Lord Henry... (lk 40)	„Jah,“ lausus lord Henry... (lk 62)	„Jah,“ lausus lord Henry... (lk 37)	„Jah,“ promises lord Henry... (lk 38)	Inimeste hääl
56.	“They go to America,” murmured Lord Henry. (lk 46)	„Nemad lähevad Ameerikasse,“ lausus lord Henry. (lk 69)	„Nemad lähevad Ameerikasse,“ promises lord Henry. (lk 43)	„Nad lähevad Ameerikasse,“ promises lord Henry. (lk 44)	Inimeste hääl
57.	“I do, Lord Henry,” murmured Mr. Erskine, with a smile. (lk 47)	„Mina küll, lord Henry,“ lausus mr. Erskine naeratades. (lk 70)	„Mina küll, lord Henry,“ promises mr. Erskine naeratades. (lk 44)	„Mina mõistan, lord Henry,“ promises härra Erskine naeratades. (lk 45)	Inimeste hääl
58.	“Let me come with you,” he murmured . (lk 50)	„Lubage mind enesega kaasa,“ lausus ta. (lk 74)	„Lubage, et ma teiega kaasa tulen,“ palus ta vaikselt . (lk 48)	Lubage mul endaga kaasa tulla, promises ta. (lk 49)	Inimeste hääl

59.	"How late you are, Harry!" he murmured. (lk 51)	„Kui hikja te tulete, Harry!“ lausus ta. (lk 76)	„Kui hilja te tulete, Harry!“ lausus ta. (lk 49)	„Küll sa jäid hiljaks, Harry!“ promises ta. (lk 50)	Inimeste häälled
60.	... It depresses me,” murmured Lord Henry... (lk 60)	...See rusub mind,“ lausus lord Henry... (lk 86)	... See mõjub mulle masendavalt,“ lausus lord Henry... (lk 58)	...See masendab mind,“ promises lord Henry... (lk 59)	Inimeste häälled
61.	"My son, don't say such dreadful things," murmured Mrs. Vane... (lk 67)	„Mu poeg, ära räägi nii hirmsaid asju,“ lausus Mrs. Vane... (lk 96)	„Mu poeg, ära räägi nii hirmsaid sõnu,“ lausus Mrs. Vane... (lk 66)	„Poeg, ära ütle niisuguseid kohutavaid asju,“ promises proua Vane... (lk 68)	Inimeste häälled
62.	"He is gone," murmured Sibyl sadly. (lk 73)	„Läinud,“ lausus Sibyl nukralt. (lk 102)	„Läinud,“ lausus Sibyl nukralt. (lk 73)	„Ta on läinud,“ promises Sibyl kurvvalt. (lk 75)	Inimeste häälled
63.	"Sibyl has a mother," she murmured ; "I had none." (lk 76)	„Sibylil on ema,“ lausus ta, „minul ei olnud.“ (lk 105)	„Sibylil on ema,“ lausus ta. „Minul ei olnud.“ (lk 75)	„Sibylil on ema,“ promises ta, „minul polnud.“ (lk 77)	Inimeste häälled
64.	... she is beautiful,” murmured Lord Henry... (lk 78)	...ta on ilus,“ lausus lord Henry... (lk 108)	...ta on ilus,“ ütles lord Henry... (lk 78)	...ta on ilus,“ promises lord Henry... (lk 80)	Inimeste häälled
65.	"Women are wonderfully practical," murmured Lord Henry... (lk 81)	„Naised on imeliselt praktilised,“ lausus lord Henry... (lk 111)	„Naised on haruldasetl praktilised,“ lausus lord Henry. (lk 81)	„Naised on imeliselt praktilised,“ promises lord Henry... (lk 83)	Inimeste häälled
66.	... they ask for they had first given to us,” murmured the lad gravely. (lk 83)	...mis nad ka meilt nõuavad, enne on nad seda kõike meile andnud,“ ütles poiss tõsiselt. (lk 114)	...mida iganes nad meilt paluvad, seda on nad kõik meile varem andnud,“ sõnas poiss tõsiselt. (lk 83)	...mida nad meilt nõuavad, on nad kõigepealt meile andnud,“ promises noormees tõsiselt. (lk 85)	Inimeste häälled
67.	Lord Henry peered through his glasses, murmuring , "Charming! charming!" (lk 86)	„Lord Henry uuris teda läbi binokli ja lausus : „Kena! Kena!“ (lk 118)	Lord Henry uuris teda läbi binokli ja promises : „Võluv! Võluv!“ (lk 86)	Henry silmitses teda läbi teatribinokli ja promises : „Võluv! Võluv!“ (lk 88)	Inimeste häälled
68.	"You are not serious, Dorian?" she murmured. (lk 91)	„Te ei mõtle seda tõsiselt, Dorian?“ lausus ta. (lk 123)	„Ega sa seda tõsiselt ei mõtle, Dorian?“ küsis ta. (lk 91)	„Sa ei räägi ometi tõsiselt, Dorian?“ promises ta. (lk 94)	Inimeste häälled

69.	“How horrible!” he murmured to himself... (lk 95)	„Kui kole!“ lausus ta endamisi ja... (lk 128)	„Kui jube!“ pomises ta endamisi... (lk 96)	„Kui kohutav!“ pomises ta endamisi... (lk 98)	Inimeste hääl
70.	Dorian shook his head. “I am not cold,” he murmured . (lk 97)	Dorian raputas pead. „Mul ei ole külm,“ lausus ta. (lk 130)	Dorian raputas pead. „Mul ei ole külm,“ pomises ta. (lk 98)	„Mul pole külm,“ pomises ta. (lk 100)	Inimeste hääl
71.	“You have explained me to myself, Harry,” he murmured with something of a sigh of relief. (lk 106)	„Teie seletasite mulle minu enda, Harry,“ lausus ta teatud kergendusohkega. (lk 140)	„Te selgitasite mulle mind ennast, Harry,“ pomises ta nagu mingi kergendusohkega. (lk 107)	„Sa seletasid mulle mind ennast, Harry,“ pomises ta peaaegu kergendusohkega. (lk 109)	Inimeste hääl
72.	“My dear Basil, how do I know?” murmured Dorian Gray... (lk 109)	„Armas Basil, kust mina seda tean?“ lausus Dorian Gray... (lk 145)	„Kulla Basil, kust mina tean?“ pomises Dorian Gray... (lk 111)	„Kulla Basil, kust mina tean?“ pomises Dorian Gray... (lk 113)	Inimeste hääl
73.	“Pleasanter for you, I am afraid,” murmured Hallward regretfully. (lk 118)	„Teile veel lõbusam,“ lausus Hallward kahetsevalt. (lk 156)	„Teile kindlasti veel palju meeldivam,“ pomises Hallward kahetsevalt. (lk 120)	„Ma kardan, et sulle meeldivam,“ pomises Hallward kahetsevalt. (lk 122)	Inimeste hääl
74.	“I am afraid it is rather heavy,” murmured Dorian as he unlocked the door... (lk 122)	„Kahju küll, aga see on tõepoolest kaunis raske,“ lausus Dorian ust avades... (lk 161)	„Kahju jah, aga see on tõesti üsna raske,“ pomises Dorian ust avades... (lk 125)	„Ma kardan, et see on üsna raske,“ pomises Dorian, keerates lukust lahti ukse, kust... (lk 127)	Inimeste hääl
75.	“Ah, you have discovered that?” murmured Lord Henry. (lk 127)	„Ah, te olete seda juba märganud?“ lausus lord Henry. (lk 166)	„Ah, nii et olete siis selle juba avastanud?“ lausus lord Henry. (lk 130)	„Ah, sa oled siis selle avastanud?“ pomises lord Henry. (lk 132)	Inimeste hääl
76.	“Half an hour!” he murmured . (lk 148)	„Pool tundi!“ pomises ta. (lk 190)	„Pool tundi!“ pomises ta. (lk 152)	„Pool tundi!“ pomises ta. (lk 155)	Inimeste hääl
77.	“Ah, what is impossible?” murmured the young man... (lk 155)	„Ah, mis on võimatu?“ lausus noormees... (lk 198)	„Kuidas? Mis on võimatu?“ pomises noormees... (lk 160)	„Ah, mis on võimatu?“ pomises noormees... (lk 163)	Inimeste hääl
78.	“Pray, Dorian, pray,” he murmured . (lk 156)	„Paluge, Dorian, paluge,“ lausus ta. (lk 199)	„Paluge, Dorian, paluge,“ pomises ta. (lk 161)	„Palveta, Dorian, palveta,“ pomises ta. (lk 164)	Inimeste hääl

79.	<i>"I am so sorry for you, Alan," he murmured...</i> (lk 168)	<i>„Mul on nii kahju, Alan,“ lausus ta...</i> (lk 213)	<i>„Mul on teist tõesti kahju, Alan,“ lausus ta...</i> (lk 173)	<i>„Tunnen sulle kaasa, Alan,“ pomises ta...</i> (lk 177)	Inimeste hääl
80.	<i>"Ah, Alan," murmured Dorian with a sigh...</i> (lk 169)	<i>„Ah, Alan,“ lausus Dorian ohates...</i> (lk 215)	<i>„Ah, Alan,“ lausus Dorian ohates.</i> (lk 175)	<i>„Ah, Alan,“ pomises Dorian ohates...</i> (lk 178)	Inimeste hääl
81.	<i>"I don't think I can go in, Alan," he murmured.</i> (lk 170)	<i>„Ma arvan, ma ei suuda sisse astuda, Alan,“ lausus ta.</i> (lk 216)	<i>„Ma ei suuda vist sisse minna, Alan,“ lausus ta.</i> (lk 176)	<i>„Ma ei tea, Alan, kas ma suudan sisse minna,“ pomises ta.</i> (lk 179)	Inimeste hääl
82.	<i>Dorian murmured a graceful compliment and looked round the room.</i> (lk 173)	<i>Dorian lausus sõbraliku meelitusesõna ja laskis silmad laua ümber käia.</i> (lk 219)	<i>Dorian pomises peene komplimendi ja laskis pilgul toas ringi käia.</i> (lk 179)	<i>Dorian pomises mingi viisaka komplimendi ja vaatas toas ringi.</i> (lk 182)	Inimeste hääl
83.	<i>"Dear Lady Narborough," murmured Dorian, smiling...</i> (lk 174)	<i>„Kallis leedi Narborough,“ lausus Dorian naeratades...</i> (lk 221)	<i>„Kallis leedi Narborough,“ lausus Dorian naeratades...</i> (lk 180)	<i>„Kulla leedi Narborough,“ pomises Dorian naeratades...</i> (lk 183)	Inimeste hääl
84.	<i>"Fin de siècle," murmured Lord Henry.</i> (lk 176)	<i>„Fin de siècle,“ lausus lord Henry.</i> (lk 223)	<i>„Fin de siècle,“ lausus lord Henry.</i> (lk 182)	<i>„Fin de siècle,“ pomises lord Henry.</i> (lk 185)	Inimeste hääl
85.	<i>...It sounds a fascinating theory," she murmured, as she swept out of the room.</i> (lk 177)	<i>...See kõlab võluva õpetusena,“ lausus ta toast välja minnes.</i> (lk 224)	<i>...See tundub väga veetlev teooria olevat,“ lausus ta toast väljudes.</i> (lk 184)	<i>„Jääb mulje, et see on põnev teooria,“ pomises ta toast välja tuhesedes.</i> (lk 187)	Inimeste hääl
86.	<i>"I don't want anything," murmured the young man.</i> (lk 185)	<i>„Ma ei vaja midagi,“ lausus noormees.</i> (lk 233)	<i>„Ma ei taha midagi,“ ühmas noormees.</i> (lk 192)	<i>„Mina ei taha midagi,“ pomises noormees.</i> (lk 195)	Inimeste hääl
87.	<i>"It seems to me that we never do anything else," murmured Dorian.</i> (lk 193)	<i>„Mulle näib, et me midagi muud ei teegi,“ lausus Dorian.</i> (lk 243)	<i>„Mulle näib, et me midagi muud ei teegi,“ lausus Dorian.</i> (lk 200)	<i>„Mulle tundub, et midagi muud me ei teegi,“ pomises Dorian.</i> (lk 203)	Inimeste hääl
88.	<i>"Her Grace told me to wait for an answer," he murmured.</i> (lk 199)	<i>„Armuline proua käskis vastust oodata,“ lausus ta.</i> (lk 250)	<i>„Tema kõrgus käskis mul vastust oodata,“ pomises ta.</i> (lk 208)	<i>„Tema hiilgus käskis mul vastust oodata,“ pomises ta.</i> (lk 211)	Inimeste hääl
89.	<i>"It is nothing, Duchess," he murmured...</i> (lk 201)	<i>„Pole midagi, hertsoginna,“ lausus ta.</i> (lk 252)	<i>„Pole midagi, hertsoginna,“ lausus ta.</i> (lk 209)	<i>„Tühiasi, hertsoginna,“ pomises ta...</i> (lk 212)	Inimeste hääl

90.		“Yes, life has been exquisite,” he murmured ... (lk 212)	„Jah, elu on ilus,“ lausus ta... (lk 264)	„Jah, elu on ilus,“ lausus ta endamisi... (lk 221)	„Jah, elu on olnud oiuline,“ pomises ta... (lk 225)	Inimeste häälled
91.	Muttered	“You should have gone away when I asked you,” he muttered . (lk 35)	„Teie oleksite pidanud minema, kui ma teid palusin,“ lausus kunstnik. (lk 56)	„Te oleksite pidanud ära minema, kui ma teid palusin,“ pomises kunstnik. (lk 32)	„Sa oleksid pidanud ära minema, kui ma seda palusin,“ pomises kunstnik. (lk 32)	Inimeste häälled
92.		“It is such a bore putting on one’s dress clothes,” muttered Hallward. (lk 37)	„Nii tüütu on frakki selga ajada,“ urises Hallward. (lk 58)	„Nii tüütu on frakki selga ajada,“ urises Hallward. (lk 34)	„Väga tüütu on õhtuülikonda selga panna,“ pomises Basil Hallward. (lk 34)	Inimeste häälled
93.		“They don’t last, I am told,” muttered his uncle. (lk 42)	„Nemad ei pea kaua vastu, öeldi mulle,“ lausus vanahärra. (lk 65)	„Olen kuulnud, et neil pole vastupidavust,“ lausus vanahärra. (lk 39)	„Räägitakse, et nad ei pea kaua vastu,“ pomises onu. (lk 40)	Inimeste häälled
94.		“Society!” muttered the lad. (lk 68)	„Seltskond!“ urises poiss. (lk 96)	„Seltskond!“ urises poiss. (lk 67)	„Seltskond,“ pomises noormees. (lk 69)	Inimeste häälled
95.		The lad muttered something to himself... (lk 69)	Poiss pomises midagi endamisi ja... (lk 98)	Noormees pomises midagi endamisi ja... (lk 68)	Noormees pomises midagi endamisi ja... (lk 71)	Inimeste häälled
96.		“You have killed my love,” he muttered . (lk 91)	„Teie tapsite mu armastuse,“ pomises ta. (lk 122)	„Sa tapsid mu armastuse,“ pomises ta. (lk 91)	„Sa tapsid mu armastuse,“ pomises ta. (lk 93)	Inimeste häälled
97.		“I suppose it would,” muttered the lad, walking up and down the room and looking horribly pale. (lk 102)	„Mina arvan sedasama,“ lausus poiss, kuna ta ise surnukahvatuna toas edasi-tagasi kõndis. (lk 136)	„Tõenäoliselt küll,“ lausus poiss, näost surnukahvatuna toas edasi-tagasi kõndides. (lk 103)	„Küllap olekski,“ pomises noormees toas edasi-tagasi käies, ise näost kohutavalt kaame. (lk 106)	Inimeste häälled
98.		“She will never come to life again now,” muttered the lad, burying his face in his hands. (lk 105)	„Enam ei tõuse ta kunagi ellu,“ lausus poiss ja kattis oma näo kätega. (lk 140)	„Enam ei tõuse ta kunagi ellu,“ lausus poiss ja peitis näo kättesse. (lk 107)	„Nüüd ei ärka ta enam kunagi ellu,“ pomises noormees, peites näo kättesse. (lk 109)	Inimeste häälled
99.		“How fearful,” he muttered , and a shudder ran through him. (lk 111)	„Kui kohutav,“ pomises ta ja värin vapustas ta keha. (lk 147)	„Kui kohutav,“ pomises ta ja värin raputas ta keha. (lk 113)	„Kui hirmus, pomises ta ja teda läbis judin. (lk 115)	Inimeste häälled

100.		“To see my soul!” muttered Dorian Gray, starting up from the sofa... (lk 151)	„Minu hinge nägema!“ lausus Dorian Gray sohvalt karates ja... (lk 194)	„Minu hinge nägema!“ promises Dorian Gray sohvalt püsti karates... (lk 155)	„Nägema minu hinge!“ promises Dorian Gray võpatusega diivanilt püsi karates... (lk 158)	Inimeste häälled
101.		“You are mad, Dorian, or playing a part,” muttered Hallward, frowning. (lk 153)	„Teie olete hull, Dorian, või mängite hullu,“ lausus Hallward kulmu kortsutades. (lk 197)	„Te olete hull, Dorian, või mängite hullu,“ promises Hallward kulmu kortsutades. (lk 158)	„Sa oled hull, Dorian, või siis mängid mingit osa,“ promises Hallward kulmu kortsutades. (lk 162)	Inimeste häälled
102.		“You are infamous, absolutely infamous!” he muttered . (lk 169)	„Teie olete alatu, lõpmata alatu!“ promises ta. (lk 214)	„Te olete alatu, ääretult alatu!“ promises ta. (lk 175)	„Sa oled nurjatu, täiesti nurjatu!“ promises ta. (lk 178)	Inimeste häälled
103.		“I have done what you asked me to do,” he muttered . (lk 171)	„Ma tegin, mis te mult nõudsite,“ lausus ta. (lk 217)	„Ma tegin, mis te minult nõudsite,“ lausus ta. (lk 177)	„Ma tegin, mida sa mul teha palusid,“ promises ta. (lk 180)	Inimeste häälled
104.		“It is too far for me,” he muttered . (lk 180)	„Minule on see liiga kaugel,“ lausus ta. (lk 228)	„See on mulle liiga kaugel,“ promises ta. (lk 187)	„See on minu jaoks liiga kaugel,“ promises ta. (lk 190)	Inimeste häälled
105.		“You here, Adrian?” muttered Dorian. (lk 184)	„Teie siin, Adrian?“ lausus Dorian. (lk 232)	„Teie siin, Adrian?“ promises Dorian. (lk 191)	„Sina siin, Adrian?“ promises Dorian. (lk 194)	Inimeste häälled
106.		“Forgive me, sir,” muttered James Vane. (lk 188)	„Andke andeks, sir,“ promises James Vane. (lk 237)	„Andke andeks, sir,“ promises James Vane. (lk 195)	„Andke mulle andeks, härra,“ promises James Vane. (lk 198)	Inimeste häälled
107.		“Send him in,” he muttered , after some moments’ hesitation. (lk 202)	„Saatke ta sisse,“ lausus ta mõneminutilise viivituse järele. (lk 254)	„Saatke ta sisse,“ lausus ta pärast hetkelist kõhklust. (lk 211)	„Saada ta sisse,“ promises ta pärast mõne hetke väldanud kõhklust. (lk 214)	Inimeste häälled
108.	Pattered	Her little feet pattered overhead. (lk 68)	Tema väike jalg kõpsis pea kohal. (lk 96)	Ta väikesed jalad kõpsutasid ülemisel korral. (lk 67)	Pea kohalt kostis ta väikeste jalgade kergeid samme. (lk 69)	Muud helid
109.	Popping	The sound of the popping of corks came from the bar. (lk 84)	Puhvetist kostis pudelikorkide tõmbamine . (lk 116)	Puhvetist kostis lahtikorgitavate pudelite lupsatusi . (lk 85)	Baarist kostis pudelikorkide popsatusi . (lk 87)	Muud helid

110.	rattle rattled	<i>There was a rattle of cups and saucers and the hissing of a fluted Georgian urn. (lk 36)</i>	<i>Kostis tee- ja alustasside kõlin ja rihvatud gruusia teemasina susin. (lk 58)</i>	<i>Kostis tee- ja alustasside kõlin ja vanaaegse rihvatud teemasina susin. (lk 34)</i>	<i>Oli kuulda tasside ja alustasside kõlinat ning kitsa kõrge kaheksateistkümnenda sajandi teekeetli sisinat. (lk 34)</i>	<i>Muud helid</i>
111.		<i>He had painted gourds filled with pebbles that rattled when they were shaken; (lk 134)</i>	<i>Tal olid maalitud kõrvitsad, väikesed kivid sees, mis ragisesid, kui neid raputada... (lk 174)</i>	<i>Tal oli maalitud pudelkõrvitsaid, väikesed kivid sees, mis raputamisel ragisevad... (lk 138)</i>	<i>Tal olid maalitud pudelkõrvitsad täis kivikesi, mis kõrisesid, kui neid raputati... (lk 140)</i>	<i>Muud helid</i>
112.		<i>A rising wind made some of the windows rattle. (lk 153)</i>	<i>Tõusev tuul lõgistas aknaid. (lk 196)</i>	<i>Tõusev tuul lõgistas aknaid. (lk 158)</i>	<i>Tõusev tuul pani mõned aknad logisema. (lk 161)</i>	<i>Muud helid</i>
113.		<i>After some time they left the clay road and rattled again over rough-paven streets. (lk 182)</i>	<i>Natukese aja pärast lahkusid nad saviselt teelt ja müristasid jällegi prügitatud tänavail. (lk 230)</i>	<i>Mõne aja pärast pöörasid nad saviselt teelt ära ja uuesti ragises vanker mööda halvasti sillutatud tänavaid. (lk 189)</i>	<i>Mõne aja pärast lahkusid nad kruusateelt ja kolistasid jälle rohmakalt sillutatud tänavatel. (lk 192)</i>	<i>Muud helid</i>
114.	ring rang ringing	<i>And he walked across the room and rang the bell for tea. (lk 36)</i>	<i>Ja ta läks läbi ruumi ning helistas kella teetoomiseks. (lk 57)</i>	<i>Ta läks ja helistas, et teed toodaks. (lk 33)</i>	<i>Ta läks läbi toa ja helistas kella, et teener tooks teed. (lk 33)</i>	<i>Muud helid</i>
115.		<i>The old gentleman growled approvingly and rang the bell for his servant. (lk 43)</i>	<i>Vanahärra urises heakskiitvalt ja kõlistas kella teenija kutseks. (lk 66)</i>	<i>Vanahärra urises heakskiitvalt ja helistas teenija kutsumiseks kella. (lk 40)</i>	<i>Vanahärra uratas heakskiitvalt ja helistas teenrile kella. (lk 41)</i>	<i>Muud helid</i>
116.		<i>Three o'clock struck, and four, and the half-hour rang its double chime... (lk 98)</i>	<i>Kell lõi kolm, lõi neli, lõi pool viis, kuid Dorian... (lk 132)</i>	<i>Kell lõi kolm, siis neli, siis kumises pooltunni kahekordne löök... (lk 100)</i>	<i>Kell lõi kolm ja neli ning kõlasid kaks pooltunni lööki... (lk 102)</i>	<i>Muud helid</i>
117.		<i>Then he began ringing the bell. (lk 158)</i>	<i>Siis hakkas ta kella helistama. (lk 202)</i>	<i>Siis hakkas ta kella helistama. (lk 164)</i>	<i>Siis hakkas ta kella helistama. (lk 167)</i>	<i>Muud helid</i>
118.		<i>Then he rang the bell and gave it to his valet... (lk 169)</i>	<i>Siis kõlistas ta ja andis selle oma teenrile... (lk 214)</i>	<i>Siis helistas ta kella ja andis kirja teenrile... (lk 174)</i>	<i>Siis helistas ta kella, andis kirja toapoisile ja... (lk 177)</i>	<i>Muud helid</i>
119.		<i>At five o'clock he rang his bell for his servant... (lk 202)</i>	<i>Kell viis kõlistas ta teenrile ja andis... (lk 253)</i>	<i>Kell viis helistas ta teenri välja ja tegi... (lk 211)</i>	<i>Kell viis helistas ta teenrile kella, käskis tal... (214)</i>	<i>Muud helid</i>

120.	Roar	<i>The dim roar of London was like the bourdon note of a distant organ. (lk 11)</i>	<i>Londoni tume müra kostis kaugre orelipõriseva bassina. (lk 29)</i>	<i>Londoni summutatud müra kostis kaugre orelipõriseva bassina. (lk 7)</i>	<i>Londoni tuhm müra kõlas nagu kaugre oreliburdoonoot. (lk 7)</i>	<i>Muud helid</i>
121.	rumble rumbled	<i>Through the rumble of omnibuses... (lk 75)</i>	<i>Omnibuste põrina ja troskade müra peale vaatamata kuulis ta ometi... (lk 104)</i>	<i>Läbi bussimüra ja troskalogina kuulis ta... (lk 74)</i>	<i>Üle omnibusside kolina ja voorimehevankrite logina kuulis ta... (lk 76)</i>	<i>Muud helid</i>
122.		<i>Huge carts filled with nodding lilies rumbled slowly down the polished empty street. (lk 92)</i>	<i>Ilmatusuured vankrid mürisesid pikkamisi noogutavate liiliatega läbi hiilgavate, tühjade tänavate. (lk 125)</i>	<i>Mööda tühje tänavaid veeresid aeglaselt rasked vankrid täis päid noogutavaid liiliaõisi. (lk 93)</i>	<i>Suured õõtsuvad liiliaid täis vankrid mürisesid aeglaselt mööda läikivat tühja tänavat. (lk 95)</i>	<i>Muud helid</i>
123.	Rustle	<i>There was a rustle of Chirruping sparrows in the green lacquer leaves of the ivy... (lk 22)</i>	<i>Efeu lakitud lehtede roheluses kostis sirtsuvate varblaste krabistamine ja... (lk 41)</i>	<i>Luuderohu läikivate lehtede rohelusest kostis varblaste siutumist ja sabinat... (lk 18)</i>	<i>Sädistavad varblased sahistasid rohelistes, oseekui lakitud luuderohulehtedes... (lk 18)</i>	<i>Muud helid</i>
124.	Shrieks	<i>...huddled upon doorsteps, and heard shrieks and oaths from... (lk 92)</i>	<i>...näinud lävedel kükitamas veidraid lapsi ja tumedailt hoovidelt oli ta kuulnud karjatusi ning vandumist. (lk 124)</i>	<i>...näinud lävedel kõssitamas veidraid lapsi ja kuulnud süngetest hoovidest kiljatusi ja vandeid. (lk 92)</i>	<i>...näinud treppidel kõssitavaid groteskseid lapsi ning kuulnud hämaraist siseõuedest kriiskeid ja vandumist. (lk 95)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
125.	sigh sighed	<i>...But it will never alter," sighed Hallward. (lk 37)</i>	<i>...Kuid see ei muutu kunagi, "ohkas Hallward. (lk 59)</i>	<i>...Kuid see ei muutu kunagi, "ohkas Hallward. (lk 35)</i>	<i>...Aga see ei muutu kunagi, "ohkas Hallward. (lk 35)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
126.		<i>The duchess sighed and exercised her privilege of interruption. (lk 46)</i>	<i>Hertsoginna ohkas ja katsus tarvitada oma vahelerääkimise eesõigust. (lk 69)</i>	<i>Hertsoginna ohkas ja püüdis kasutada oma vahelerääkimise eesõigust. (lk 43)</i>	<i>Hertsoginna ohkas ja kasutas oma eesõigust sekkuda. (lk 44)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
127.		<i>...murmured Mrs. Vane, taking up a tawdry theatrical dress, with a sigh, and beginning to patch it. (lk 68)</i>	<i>...lausus mrs. Vane, võttis nāruse teatrikostüümi ja hakkas seda parandama. (lk 96)</i>	<i>...lausus mrs. Vane, võttis ohates nāruse teatrikostüümi ja asus seda lappima. (lk 66)</i>	<i>...pomises proua Vane, tõstes ohates odavalt toreda teatrikleidi ja hakates seda lappima. (lk 68)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
128.		<i>She heaved a deep sigh. (lk 75)</i>	<i>Ema ohkas sügavasti. (lk 105)</i>	<i>Ema ohkas sügavasti. (lk 74)</i>	<i>Ema ohkas sügavalt. (lk 77)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
129.		<i>It was a sigh of relief. (lk 75)</i>	<i>See oli kergendus-ohc. (lk 105)</i>	<i>See oli kergendusohc. (lk 74)</i>	<i>See oli kergendusohc. (lk 77)</i>	<i>Inimeste hääled</i>

130.	"Possibly," he sighed ... (lk 83)	„Võimalik,“ ohkas see... (lk 114)	„Võimalik,“ ohkas lord Henry... (lk 83)	„Võimalik,“ ohkas lord Henry... (lk 85)	Inimeste hääled
131.	"I am not at home to any one, Victor," he said with a sigh . (lk 97)	„Ma pole kellelegi kodus, Victor,“ ütles ta ohates . (lk 131)	„Mind pole kellegi jaoks kodus, Victor,“ ütles ta ohates . (lk 98)	„Mind pole kellegi jaoks kodus, Victor,“ ütles ta ohates . (lk 100)	Inimeste hääled
132.	"I must sow poppies in my garden," sighed Dorian. (lk 104)	„Pean oma aeda magunaid külvama,“ ohkas Dorian. (lk 138)	„Pean oma aeda moone külvama,“ ohkas Dorian. (lk 105)	„Tuleks vist aeda moone külvata,“ ohkas Dorian. (lk 107)	Inimeste hääled
133.	...he murmured with something of a sigh of relief. (lk 106)	...lausus ta teatud kergendus ohkega . (lk 141)	...pomises ta nagu mingi kergendus ohkega . (lk 107)	...pomises ta peaaegu kergendus ohkega . (lk 109)	Inimeste hääled
134.	He sighed and touched the bell. (lk 119)	Ta ohkas ja kõlistas. (lk 156)	Ta ohkas ja helistas kella. (lk 121)	Ta ohkas ja puudutas kella. (lk 123)	Inimeste hääled
135.	He sighed and told her to manage things as she thought best. (lk 120)	Dorian ohkas ja käskis teda asju ajada, nagu ta seda heaks arvab. (lk 158)	Dorian ohkas ja käskis tal asju ajada, nii nagu ise heaks arvab. (lk 123)	Dorian ohkas ja ütles, et ta korraldaks asjad, nagu paremaks peab. (lk 125)	Inimeste hääled
136.	He sighed , and having poured himself out some tea... (lk 125)	Ta ohkas ja kui oli omale pisut teed kallanud, avas... (lk 164)	Ta ohkas , kallas endale teed ja... (lk 128)	Ta ohkas , valas endale teed ja... (lk 130)	Inimeste hääled
137.	...or the sigh and sob of the wind coming down from the hills... (lk 131)	...või kinkudelt tuleva ja ümber väikese maja hiiliva tuule ohked ja nuuksumine... (lk 171)	...või kinkudelt allahiiliva tuule ohkeid ja nuuksumist ümber... (lk 135)	...või ohkab ja nuuksub tuul, mis tuleb mägedest alla ja hulgub ümber... (lk 137)	Muud helid
138.	Dorian sighed and lit a cigarette. (lk 148)	Dorian ohkas ja süütas sigareti. (lk 190)	Dorian ohkas ja süütas sigareti. (lk 152)	Dorian ohkas ja süütas sigareti. (lk 155)	Inimeste hääled
139.	He sighed , and took up the volume again... (lk 162)	Ta ohkas , võttis jällegi raamatu ja püüdis unustada. (lk 207)	Ta ohkas , võttis uuesti raamatu kätte... (lk 168)	Ta ohkas , võttis uuesti raamatu ja püüdis unustada. (lk 171)	Inimeste hääled
140.	A sigh of relief broke from his parched lips... (lk 164)	Kergendus ohe pääsis kuivanud huulilt... (lk 209)	Kergendus ohe pääses kuivanud huulilt... (lk 170)	Dorian Gray parkunud huulilt pääses kergendus ohe ning... (lk 173)	Inimeste hääled

141.		<i>"Ah, Alan," murmured Dorian with a sigh... (lk 169)</i>	<i>„Ah, Alan,“ lausus Dorian ohates... (lk 215)</i>	<i>„Ah, alan,“ lausus Dorian ohates. (lk 175)</i>	<i>„Ah, Alan,“ promises Dorian ohates... (lk 178)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
142.		<i>"I wish it were fin du globe," said Dorian with a sigh. (lk 176)</i>	<i>„Soovin, et oleks fin du globe,“ ütles Dorian ohates. (lk 223)</i>	<i>„Parem, kui see oleks fin du globe,“ ütles Dorian ohates. (lk 182)</i>	<i>„Hea oleks, kui see oleks fin du globe,“ lausus Dorian ohates. (lk 185)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
143.		<i>...I don't care," he added with a sigh. (lk 184)</i>	<i>...Mul ükskõik,“ lisas ta ohates. (lk 232)</i>	<i>...Mul ükskõik,“ lisas ta ohates. (lk 191)</i>	<i>...Mulle ei lähe see korda,“ lisas ta ohates. (lk 194)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
144.		<i>"It's no use," sighed Adrian Singleton. (lk 185)</i>	<i>„See on asjata,“ ohkas Adrian Singleton. (lk 234)</i>	<i>„See on asjata,“ ohkas Adrian Singleton. (lk 192)</i>	<i>„Sellest pole kasu,“ ohkas Adrian Singleton. (lk 195)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
145.		<i>The duchess sighed. "I am searching for peace," she said... (lk 193)</i>	<i>Hertsoginna ohkas. „Mina otsin rahu,“ ütles ta... (lk 244)</i>	<i>Hertsoginna ohkas. „Mina otsin rahu,“ ütles ta... (lk 201)</i>	<i>Hertsoginna ohkas. (lk 204)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
146.		<i>Then Dorian looked at Lord Henry and said, with a heavy sigh... (lk 198)</i>	<i>Siis vaatas Dorian lord Henryle otsa ja ütles raske ohkega... (lk 249)</i>	<i>Siis vaatas Dorian lord Henryle otsa ja ütles raskelt ohates... (lk 207)</i>	<i>Siis vaatas Dorian lord Henryle otsa ja lausus raskelt ohates... (lk 210)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
147.		<i>Dorian heaved a sigh of relief as he saw the gardener approaching. (lk 199)</i>	<i>Dorian tõmbas kergemalt hinge tagasi, kui ta nägi aednikku lähenevat. (lk 250)</i>	<i>Dorian tõmbas kergendatult hinge, kui nägi aednikku lähenevat. (208)</i>	<i>Dorian ohkas kergendusest, kui nägi aednikku lähenemas. (lk 211)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
148.		<i>"It was my début in life," she sighed. (lk 201)</i>	<i>„Sellega algasin oma elu,“ ohkas ta. (lk 253)</i>	<i>„Selline oli minu elu debüüt,“ ohkas hertsoginna. (lk 210)</i>	<i>„See oli mu début elus,“ ohkas hertsoginna. (lk 213)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
149.		<i>Dorian heaved a sigh, and Lord Henry strolled across the room... (lk 208)</i>	<i>Dorian ohkas ja lord Henry astus üle toa ning hakkas... (lk 261)</i>	<i>Dorian ohkas sügavalt ja lord Henry läks toa teise otsa... (lk 217)</i>	<i>Dorian ohkas, lord Henry aga läks läbi toa ja... (lk 221)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
150.		<i>Then he sighed and went out. (lk 213)</i>	<i>Siis ohkas ta ja astus välja. (lk 266)</i>	<i>Siis ta ohkas ja astus välja. (lk 222)</i>	<i>Siis ta ohkas ja väljus. (lk 226)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
151.	sip sipped sipping	<i>...murmured Lord Henry, sipping a glass of vermouth and orange-bitters. (lk 78)</i>	<i>...lausus lord Henry, rüü Bates klaasist oma absindi ja apelsinikibeda. (lk 108)</i>	<i>...ütles lord Henry, rüü Bates klaasist vermuti ja pomerantsiviina kokteili. (lk 78)</i>	<i>...promises lord Henry, rüü Bates vermutit pomerantsibitteriga. (lk 80)</i>	<i>Muud helid</i>

152.		Lord Henry sipped his Champagne in a meditative manner. (lk 80)	Lord Henry maitses mõttes oma vahuviina. (lk 111)	Mõtlikult maitses lord Henry oma vahuviina. (lk 81)	Lord Henry rüüpas mõtlikult šampanjat. (lk 83)	Muud helid
153.		They got up and put on their coats, sipping their coffee standing. (lk 84)	Nad tõusid ja ajasid mantlid selga, juues seistes oma kohvi. (lk 115)	Nad tõusid ja ajasid mantlid selga, püstijalu kohvi rüü Bates . (lk 84)	Nad tõusid, panid mantlid selga ja rüüpasid seistes kohvi. (lk 86)	Muud helid
154.		He sat up, and having sipped some tea, turned over his letters. (lk 96)	Ta tõusis istukile ja, rüübanud pisut teed, hakkas kirju lugema. (lk 129)	Ta tõusis istukile, rüüpas pisut teed ja hakkas kirju lugema. (lk 97)	Ta tõusis istuli ja joonud pisut teed, heitis pilgu kirjjadele. (lk 99)	Muud helid
155.		...murmured Dorian Gray, sipping some pale-yellow wine from a delicate gold-beaded bubble of Venetian glass... (lk 109)	...lausus Dorian Gray, kuna ta ise hirmus tüdinuna veneetsia klaasist rüüpas kahvatukollast, kullas pärreldavat viina. (lk 145)	...pomises Dorian Gray, kohutavalt tüdinud ilmel õrnast, kuldsest pärlendavast veneetsia klaasist kahvatukollast veini rüü Bates . (lk 111)	...pomises Dorian Gray, rüü Bates kohutavalt tüdinud ilmel haprast ümarast, kuldsest pärlendavast Venezia klaasist mingit kahvatukollast veini. (lk 113)	Muud helid
156.		He turned round, and leaning upon his elbow, began to sip his Chocolate. (lk 160)	Ta pööras teise külje ja hakkas šokolaadi rüüpima , toetudes küünarnukile. (lk 204)	Ta pööras teisele küljele ja hakkas küünarnukile toetudes šokolaadi rüüpama . (lk 165)	Ta pöördus ringi, nõjatus küünarnukile ja asus šokolaadi rüüpama . (lk 168)	Muud helid
157.		...said Lord Henry, sipping his wine. (lk 175)	...ütles lord Henry viina rüüpides . (lk 222)	...ütles lord Henry veini maitses . (lk 181)	...ütles lord Henry veini rüü Bates . (lk 184)	Muud helid
158.	snaps snapped	She snapped her fingers. (lk 186)	Naine nipsutas sõrme. (lk 234)	Naine nipsutas sõrmi. (lk 193)	Naine nipsutas sõrmi. (lk 196)	Inimeste hääled
159.		...from time to time, and the sharp snaps of the guns that followed... (lk 197)	...ajajate karedad hääled, mis aegajalt kõlasid, sellele järgnevad teravad paugud ... (lk 248)	...aeg-ajalt kõlavad ajajate karedad hiiüded ja neile järgnevad teravad lasud ... (lk 206)	...ajajate vahetevahel kõlavad kähedad hõiked ning neile järgnevad teravad lasuraksatused ... (lk 209)	Muud helid
160.	sob sobs sobbing	With a stifled sob the lad leaped from the couch... (lk 36)	Lämmatatud nuuksumisega kargas poiss diivanilt... (lk 57)	Lämmatatud nuuksega kargas poiss diivanilt... (lk 33)	Noormees kargas lämmatatud nuuksega diivanilt püsti... (lk 33)	Inimeste hääled
161.		A fit of passionate sobbing choked her. (lk 91)	Kirglik nutuhoog raputas tema keha. (lk 124)	Kirglik nutuhoog lämmatas ta sõnad. (lk 92)	Kirglik nutuhoog lämmatas teda. (lk 94)	Inimeste hääled

162.		<i>Her tears and sobs annoyed him. (lk 92)</i>	<i>Tema ohked ja pisarad tüütasid teda. (lk 124)</i>	<i>Ta pisarad ja nuuksumine ärritasid Doriani. (lk 92)</i>	<i>Tema pisarad ja nuuksed pahandasid teda. (lk 94)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
163.		<i>...thought of her lying at his feet sobbing like a little child. (lk 94)</i>	<i>...mõeldes, kuidas neiu tema jalge ees oli lamanud ja väikese lapsena nuuksunud. (lk 127)</i>	<i>...kuidas neiu ta jalge ees oli lamanud, nuuksudes nagu väike laps. (lk 95)</i>	<i>...kuidas tütarlaps oli lebanud ta jalge ees, nuuksudes nagu väike laps. (lk 97)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
164.		<i>...or the sigh and sob of the wind coming down from the hills... (lk 131)</i>	<i>...või kinkudelt tuleva ja ümber väikese maja hiiliva tuule ohked ja nuuksumine... (lk 171)</i>	<i>...või kinkudelt allahiiliva tuule ohkeid ja nuuksumist ümber... (lk 135)</i>	<i>...või ohkab ja nuuksub tuul, mis tuleb mägedest alla ja hulgub ümber... (lk 137)</i>	<i>Muud helid</i>
165.		<i>There was no answer; but he could hear the young man sobbing at the window. (lk 156)</i>	<i>Ei tulnud mingit vastust, kuid ta kuulis, et noormees akna all nuuksus. (lk 199)</i>	<i>Ei tulnud mingit vastust, kuid ta kuulis, kuidas noormees akna all nuuksus. (lk 161)</i>	<i>Ta ei kuulnud vastust, kuid kuulis, kuidas noormees akna juures nuuksus. (lk 164)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
166.	splashed	<i>A steam rose from the horse as it splashed up the puddles. (lk 181)</i>	<i>Hobune auras, kui ta sulistas veelompidest läbi. (lk 229)</i>	<i>Läbi lompide solistades löi hobune aurama. (lk 188)</i>	<i>Kui hobune kapjade lärtsudes läbi lompide tõttas, tõusis ta külgedelt auru. (lk 191)</i>	<i>Muud helid</i>
167.	ticking	<i>The formal monotonous ticking of the Louis Quatorze clock annoyed him. (lk 51)</i>	<i>Louis Neljateistkümnenda kella ühetooniline tiksumine piinas teda. (lk 84)</i>	<i>Louis XIV stiilis kella ühetooniline tiksumine ärritas teda. (lk 49)</i>	<i>Louis XIV aegse kella ühetooniline tiksumine ärritas teda. (lk 50)</i>	<i>Muud helid</i>
168.		<i>The ticking of the clock on the mantelpiece seemed to him to be dividing... (lk 168)</i>	<i>Kella tiksumine kaminal näis jagavat aja üksikuiks aatomiteks ja igatüki neist oli hirmus välja kannatada. (lk 214)</i>	<i>Kella tiksumine kaminal näis jagavat aja üksikuteks ahastuseaatomiteks... (lk 174)</i>	<i>Talle tundus, nagu jagaks kella tiksumine kaminasimsil aja üksikuteks valuaatomiteks... (lk 177)</i>	<i>Muud helid</i>
169.		<i>A fly buzzed noisily about the room, and the ticking of the clock was like the beat of a hammer. (lk 169)</i>	<i>Kärbes pirises rahurikkvalt toas ja kella tiksumine kostis vasaralöökidena. (lk 214)</i>	<i>Kärbes lendas valjul suminal toas ringi ja kella tiksumine kostis vasaralöökidena. (lk 174)</i>	<i>Üks kärbes sumises valjusti toas ning kella tiksumine kõlas haamrilöökidena. (lk 178)</i>	<i>Muud helid</i>
170.	titter tittered	<i>A lady standing close to her tittered. (lk 74)</i>	<i>Sibyli läheduses seisev daam kihistas naerda. (lk 103)</i>	<i>Keegi daam Sibyli lähedal kihistas naerda. (lk 73)</i>	<i>Sibyli lähedal seisev naine itsitas. (lk 75)</i>	<i>Inimeste hääled</i>
171.		<i>The curtain went down on a titter and some groans. (lk 89)</i>	<i>Eesriie langes naerukihina ja urina saatel. (lk 121)</i>	<i>Eesriie langes naerukihinate ja urine saatel. (lk 89)</i>	<i>Eesriie langes itsituste ja mõne oige saatel. (lk 91)</i>	<i>Inimeste hääled</i>

172.	warbled	“You are really very comforting,” warbled the duchess. (lk 48)	„Teie olete tõesti väga lohutav,“ lõõritas hertsoginna. (lk 71)	„Teid on tõesti väga lohutav kuulata,“ lõõritas hertsoginna. (lk 45)	„Te mõjute tõesti väga lohutavalt,“ trillerdas hertsoginna. (lk 46)	Inimeste häälled
173.	whisper whispers whispered whispering	...and hissing into my ear, in a tragic whisper which must have been perfectly audible to everybody... (lk 17)	...kuna ta ise mulle kõrva <u>sosistas</u> kõige imestusväärilisemaid üksikasju – traagilisel sisinal ... (lk 36)	...kellest ta mulle kõige vapustavamaid üksikasju kõrva <u>sosistas</u> , tehes seda traagilisel sisinal ... (lk 13)	...ning <u>sisistas</u> traagilisel sosinal , mis oli ilmselt täiesti kuuldav kõigile toasviibijatele, mulle kõrva... (lk 13)	Inimeste häälled
174.		“Don’t mind him, my dear,” whispered Lady Agatha. (lk 46)	„Ärge teda kuulake, mu kallis,“ sosistas leedi Agatha. (lk 69)	„Ärge teda kuulake, mu kallis,“ sosistas leedi Agatha. (lk 43)	„Ära pane teda tähele, kullake,“ sosistas leedi Agatha. (lk 44)	Inimeste häälled
175.		“Mother, Mother, I am so happy!” whispered the girl... (lk 65)	„Ema, ema, ma olen nii õnnelik!“ sosistas tüdruk... (lk 93)	„Ema, ema, ma olen nii õnnelik!“ sosistas tüdruk... (lk 64)	„Ema, ema, ma olen nii õnnelik,“ sosistas tütarlaps... (lk 66)	Inimeste häälled
176.		“Nonsense, Jim,” she whispered , stroking the sleeve of his coat. (lk 68)	„Lollus, Jim,“ sosistas tüdruk ja silitas tema kuuekäist. (lk 96)	„Lollus, Jim,“ sosistas tüdruk ja silitas ta kuuekäist. (lk 67)	„Rumalus, Jim,“ sosistas ta, silitades venna kuuekäist. (lk 69)	Inimeste häälled
177.		A chance phrase that he had heard at the theatre, a whispered sneer that had reached his ears... (lk 71)	Juhuslik ütlus, mille ta kuulnud teatris, sosistatud nali, mis puutus kõrva... (lk 100)	Juhuslik lause, mida ta teatris oli kuulnud, sosistatud pila, mis puutus ta kõrva... (lk 70)	Juhuslik lause, mida ta oli teatris kuulnud, sosinal lausunud mõnitavad sõnad, mis olid jõudnud ta kõrva... (lk 73)	Inimeste häälled
178.		“Come away, Jim; come away,” she whispered . (lk 74)	„Tule, Jim, tule,“ sosistas neiu. (lk 103)	„Tule ära, Jim, tule ära,“ sosistas neiu. (lk 73)	„Tule ära, Jim, tule ära,“ sosistas Sibil. (lk 75)	Inimeste häälled
179.		Lips that Shakespeare taught to speak have whispered their secret in my ear. (lk 80)	Huuled, mida õpetanud rääkima Shakespeare sosistasid oma saladuse minu kõrva. (lk 111)	Huuled, mida õpetas rääkima Shakespeare, sosistasid oma saladuse mulle kõrva. (lk 81)	Huuled, mida Shakespeare on kõnelema õpetanud, on sosistanud mulle kõrva oma saladuse. (lk 83)	Inimeste häälled
180.		“Dorian, Dorian, don’t leave me!” she whispered . (lk 91)	„Dorian, Dorian, ärge jätke mind maha!“ sosistas ta. (lk 123)	„Dorian, Dorian, ära jäta mind maha!“ sosistas ta. (lk 91)	„Dorian, Dorian, ära jäta mind!“ sosistas ta. (lk 94)	Inimeste häälled
181.		...to sit in the dim shadow of one of them and listen to men and women whispering ... (lk 133)	...istuda ja kuulata mehi ning naisi sosistamas ... (lk 173)	...istuda, kuulata mehi ja naisi sosistamas ... (lk 136)	...istuda neist ühe hämaras varjus ja kuulata, kuidas mehed ja naised sosistavad ... (lk 138)	Inimeste häälled

182.	...when he used to reappear again in society, men would whisper to each other in corners... (lk 141)	...kui ta uuesti seltskonda ilmus, sosistati nurkades üksteisele kõrva... (lk 182)	...kui ta uuesti seltskonda ilmus, hakati nurga taga sosistama ... (lk 145)	...kui ta uuesti seltskonda ilmus, hakati omavahel nurkades sosistama ... (lk 147)	Inimeste hääl
183.	Yet these whispered scandals only increased in the eyes of many... (lk 142)	Nende sosistatud skandaalsete lugude tõttu kasvas ometi mõnede silmas... (lk 182)	Ent paljude silmis need salaja sosistatud skandaalilood hoopis... (lk 145)	Ent paljude silmis need sosinal levitatud skandaalsed lood üksnes... (lk 147)	Inimeste hääl
184.	...I hear all these hideous things that people are whispering about you... (lk 149)	...ning kuulen kõiki neid inetuid asju, mis inimesed teist sosistavad ... (lk 191)	...ning kuulen kõiki neid inetuid asju, mida inimesed teist sosistavad ... (lk 153)	...ning kuulen kõiki neid koledaid asju, mida inimesed sinu kohta sosistavad ... (lk 156)	Inimeste hääl
185.	...and whisper about what they call the profligacies of their betters... (lk 150)	...ja sosistavad sellest, mida nad nimetavad kõrgemate klasside... (lk 192)	...ja sosistavad sellest, mida nad nimetavad endast paremate... (lk 154)	...ning sosistavad sellest, mida nad nimetavad endast... (lk 157)	Inimeste hääl
186.	“Shut the door behind you,” he whispered ... (lk 153)	„Pange uks oma järel kinni,“ sosistas ta... (lk 196)	„Pange uks enda järel kinni,“ sosistas ta... (lk 158)	„Pange uks enda järel kinni,“ sosistas ... (lk 161)	Inimeste hääl
187.	...it had been suggested to him by the image on the canvas, whispered into his ear... (lk 156)	...nagu oleks seda talle kõrva sosistanud nägu lõuendilt... (lk 200)	...nagu oleks kaju lõuendil talle seda sisendanud, need irvitavad huuled seda talle kõrva sosistanud . (lk 161)	...otsekui oleks kujutis lõuendil talle seda sisendanud, sosistanud ... (lk 164)	Inimeste hääl
188.	“I think it is most unkind of her, my dear,” she whispered . (lk 173)	„Mina arvan, et see pole temast sugugi kena, mu kallis,“ sosistas ta. (lk 219)	„Minu arvates on see temast äärmiselt sobimatu, mu kallis,“ sosistas ta. (lk 179)	„Minu meelest on see temast väga julm, kullake,“ sosistas ta. (lk 182)	Inimeste hääl
189.	...her full red lips were smiling at something that Dorian had whispered to her. (lk 189)	...täidlased, punased huuled naeratasid millegi üle, mida Dorian oli temale sosistanud . (lk 239)	...punased täidlased huuled naeratasid sõnade peale, mida Dorian talle oli sosistanud . (lk 197)	...täidlased punased huuled naeratasid millegi peale, mida Dorian oli talle sosistanud . (lk 200)	Inimeste hääl
190.	He laughed. “Lady Narborough,” he whispered . (lk 194)	Lord Henry naeris. „Leedi Narborough,“ sosistas ta. (lk 244)	Lord Henry hakkas naerma. „Leedi Narborough,“ sosistas ta. (lk 202)	„Kes?“ „Leedi Narborough,“ sosistas lord Henry. (lk 205)	Inimeste hääl
191.	...to mock him from secret places, to whisper in his ear... (lk 196)	...irvitavad teda salapaigult, sosistavad talle kõrva... (lk 247)	...teda oma peidupaikadest mõnitavad, pidulaua ääres talle kõrva sosistavad ... (lk 205)	...irvitavad tema üle salapaikadest, sosistavad talle kõrva... (lk 208)	Inimeste hääl

192.		<i>He heard one of them whisper to the other; "That is Dorian Gray." (lk 213)</i>	<i>Ta kuulis ühte sisistavat: „See on Dorian Gray.“ (lk 267)</i>	<i>Ta kuulis, kuidas üks neist teisele sisistas: „See on Dorian Gray.“ (lk 223)</i>	<i>Ta kuulis, kuidas üks neist teisele sisistas: „See on Dorian Gray.“ (lk 227)</i>	<i>Inimeste hääl</i>
193.		<i>...the half-clad domestics were talking in low whispers to each other. (lk 218)</i>	<i>...teenrid, kes praegu ainult pooleldi rietatud, räägiti salaja sisistades isekeskis. (lk 271)</i>	<i>...sisistasid pooleldi rietatud teenrid isekeskis. (lk 227)</i>	<i>...rääkisid pooleldi riides teenijad sisinal üksteisega. (lk 231)</i>	<i>Inimeste hääl</i>
194.	whistle	<i>They got restless, and began to talk loudly and to whistle. (lk 87)</i>	<i>Inimesed läksid rahutuks ja hakkasid valjusti rääkima ning vilistama. (lk 119)</i>	<i>Nad muutusid rahutuks, hakkasid valjusti rääkima ja vilistama. (lk 88)</i>	<i>Nad läksid rahutuks, hakkasid valjusti rääkima ja vilistama. (lk 90)</i>	<i>Inimeste hääl</i>

Korpus Oscar Wilde'i romaani „Dorian Gray portree“ ja selle kolme tõlke onomatopoeetilistest üksustest – teine osa. Lisamised

Lisamised				
	Lause katkend	Tammsaare	Rajandi (redig.)	Krista Kaer
195.	<i>The dim roar of London was like the bourdon note of a distant organ.</i> (lk 11)	<i>Londoni tume müra kostis kauge orelil põriseva bassina.</i> (lk 29)	<i>Londoni summutatud müra kostis kauge orelil põriseva bassina.</i> (lk 7)	<i>Londoni tuhm müra kõlas nagu kauge orelil burdoonnoot.</i> (lk 7)
196.	<i>'You are not going to run away so soon, Mr. Hallward?' she screamed out.</i> (lk 16)	<i>„Ega te ometi nii ruttu taha ära joosta, mr. Hallward?“ karjus ta.</i> (lk 35)	<i>„Ega te ometi taha nii vara plehku panna, mr. Hallward?“ kiljatas ta.</i> (lk 12)	<i>„Te ei tõtta ju ometi nii kiiresti minema, härra Hallward?“ kriiskas ta.</i> (lk 12)
197.	<i>A laugh ran round the table.</i> (lk 48)	<i>Naer liikus ümber kogu laua.</i> (lk 72)	<i>Naerulagin käis ümber laua.</i> (lk 46)	<i>Laua ümber kõlas naer.</i> (lk 47)
198.	<i>Through the rumble of omnibuses, and the clatter of street-cabs, he could hear the droning voice devouring each minute that was left to him.</i> (lk 75)	<i>Omnibuste põrina ja troskade müra peale vaatamata kuulis ta ometi ema hääle suminat, mis neelas tema viimased siinsed minutid.</i> (lk 104)	<i>Läbi bussimüra ja troskalogina kuulis ta ema tüütut vada, mis kulutas ta viimased järelejäänud minutid.</i> (lk 74)	<i>Üle omnibusside kolina ja vooimehevankrite logina kuulis ta ühetoonilist juttu, mis hävitas kõik talle jäänud minutid.</i> (lk 76)
199.	<i>Outside, there is the stirring of birds among the leaves, or the sound of men going forth to their work...</i> (lk 131)	<i>Väljas liiguvad linnud lehestikus, kostavad inimeste sammud tööle minnes...</i> (lk 171)	<i>Väljas puude lehestikus sahistavad linnud, kostab tööle minevate inimeste...</i> (lk 135)	<i>Väljas hakkavad lehtede vahel liigutama linnud või on kuulda, kuidas mehed tööd alustavad...</i> (lk 137)
200.	<i>...and the sonorous green jaspers that are found near Cuzco and give forth a note of singular sweetness.</i> (lk 134)	<i>...ja helisevad, rohelised jaspised, mis leiti Cuzco läheduses ja mis andsid erilise maheda tooni.</i> (lk 174)	<i>...ja kumisevad rohelised jaspikivid, mida leidub Cuzco läheduses ja mis annavad erakordselt maheda tooni.</i> (lk 138)	<i>...ning Cuzco lähedalt pärinevad kõlavad rohelised jaspispillid, mis loovad erakordselt sulneid helisid.</i> (lk 140)
201.	<i>A mouse ran scuffling behind the wainscoting.</i> (lk 153)	<i>Hiir jooksis krabinal puuvoodri taha.</i> (lk 197)	<i>Paneeli taga jooksis krabinal hiir.</i> (lk 158)	<i>Puutahveldise taga jooksis krabinal üks hiir.</i> (lk 161)
202.	<i>In others, drunkards brawled and screamed.</i> (lk 181)	<i>Teistes karjusid ja lõugasid joodikud.</i> (lk 229)	<i>Teistes jaurasid ja kriiskasid joodikud.</i> (lk 188)	<i>Teistes mürgeldasid ja karjusid joodikud.</i> (lk 191)
203.	<i>As he closed the door behind him, Dorian Gray touched the bell, and in a few minutes Victor appeared...</i> (lk 107)	<i>Kui Lord Henry enda järel ukse oli sulgenud, kõlistas Dorian Gray; mõne minuti pärast ilmus Victor...</i> (lk 141)	<i>Kui Lord Henry oli enda järel ukse sulgenud, vajutas Dorian Gray kellanupule. Mõne minuti pärast ilmus Victor...</i> (lk 108)	<i>Kui Lord Henry enda järel ukse sulges, puudutas Dorian Gray kella ning mõne minuti pärast ilmus Victor...</i> (lk 110)
204.	<i>He sighed, and touched the bell.</i> (lk 119)	<i>Ta ohkas ja kõlistas.</i> (lk 156)	<i>Ta ohkas ja helistas kella.</i> (lk 121)	<i>Ta ohkas ja puudutas kella.</i> (lk 123)
205.	<i>After a little time he heard steps in the passage and the chain being unhooked.</i> (lk 183)	<i>Natukese aja pärast kostsid sammud koridorist ja kett võeti vaikselt avaneva ukse eest.</i> (lk 231)	<i>Natukese aja pärast kostsid koridorist sammud ja kett tõmmati konksust välja.</i> (lk 190)	<i>Natukese aja pärast kuulis ta koridoris samme ja keti lahtipäästmise kõlinat.</i> (lk 193)

206.	<i>...from the far end of the conservatory came a stifled groan, followed by the dull sound of a heavy fall. (lk 194)</i>	<i>...kui aia kaugemast otsast kostis surutud ohe, millele järgnes mingi raske asja tume kukkumine. (lk 245)</i>	<i>...kui talveaia kaugemast otsast kostis lämmatatud ohe, millele järgnes raske prantsatus. (lk 202)</i>	<i>...kui talveaia tagumisest otsast kostis summutatud oie, millele järgnes kukkumise tuhm mütsatus. (lk 205)</i>
207.	<i>There was the trampling of myriad feet and the low buzz of voices. (lk 198)</i>	<i>Kuuldus nagu tuhandete jalgade müdin ja vaiksete häälte sumin. (lk 249)</i>	<i>Kustus lugematute jalgade müdinat ja tasast häälatesuminat. (lk 207)</i>	<i>Kostis lõpmata paljude jalgade trampimist ja vaikset häälatesuminat. (lk 209)</i>

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Marian Vihand,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Onomatopöa tõlkimisest Oscar Wilde’i romaani „Dorian Gray portree“ kolme eestinduse näitel“, mille juhendaja on Sirje Kupp-Sazonov,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Marian Vihand
15.05.2025

Lõputöö autori kinnitus

Olen lõputöö kirjutanud iseseisvalt. Kõigile töös kasutatud teiste autorite töödele, põhimõtteliste seisukohtadele ning muudest allikaist pärinevatele andmetele on viidatud.

Autor: Marian Vihand
15.05.2025